

Wiadomości KSN

Biuletyn Informacyjny Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"

Nr 2 (83)

Luty

2003 r.

Solidarność

"Wiadomości KSN" są dostępne na stronie internetowej KSN Online pod adresem: <http://www.soldarnosc.org.pl/~ksn>

Informacja z zebrania Prezydium Rady KSN NSZZ "Solidarność" w dniu 18.01.2003 r.

Obecni: Członkowie Prezydium: K.Andrzejewska, B.Jakubowska, E.Krauze, P.Lewandowski, J.Oleđzki, W.Pillich, K.Siciński, J.Sobieszczański, K.Weiss, oraz Komisji Rewizyjnej: E.Kryś, K.Śmiało. Zaproszeni goście: M.Wesołowska, J.Jackl, M.Gutowski.

Porządek obrad:

1. Przygotowanie programu pracy KSN (w tym Komisji KSN) do przedstawienia na posiedzeniu Rady.
2. Szczegółowe omówienie formy rozdania nagród osobom, które działały w KSN.
3. Spotkanie z Prezydium Komisji Krajowej.
4. Uwagi do Regulaminu Rady i Prezydium KSN.
5. Informacje o stanie prac nad projektem Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla szkół wyższych.
6. Wykup ulg na przejazdy PKP.
7. Sprawy bieżące.
8. Sprawy wniesione i wolne wnioski.

Zebranie otworzył kol. J.Sobieszczański.

Kol. W.Pillich zaproponował włączenie do porządku obrad sprawy współpracy z Radą Główną Szkolnictwa Wyższego. Po uwzględnieniu tej sprawy (w punkcie 8) porządek obrad przyjęto bez zastrzeżeń.

Ad p. 1. Zagadnienie zreferował kol. J.Sobieszczański. Przedstawił pięciopunktowy (I-IV) plan pracy KSN w 2003 r. uznając za główne kierunki programowe:

- kontynuację działań w sprawie poprawy sytuacji materialnej nauki i szkolnictwa wyższego,
- monitorowanie zmian prawa o szkolnictwie wyższym (promocję projektu ustawy) opracowanego przez KSN a także,

- śledzenie procesu restrukturyzacji strukturalno-własnościowej jednostek badawczo-rozwojowych (JBR) i w miarę możliwości pomoc jednostkom zagrożonym likwidacją,

- opracowanie układów zbiorowych pracy dla uczelni,
- doskonalenie form i metod pracy związkowej w KSN.

Ponieważ obniżenie 20% nakładów finansowych na naukę grozi znaczną redukcją potencjału badawczego polskich placówek naukowych, pogłębiają się problemy uczelni wynikające z konieczności pozyskiwania we własnym zakresie coraz większych środków. Aby zrównoważyć wydatki na utrzymanie działalności dydaktycznej i naukowej, należy:

- zebrać informacje o stanie placówek PAN, JBR i szkół wyższych w latach 2002 i 2003;

- dokonać oceny sytuacji, określić perspektywę nauki i szkolnictwa wyższego wynikającą z tej sytuacji;
- dokonać analizy finansowania nauki, także pod względem zasad finansowania badań naukowych podstawowych i stosowanych, oraz prac rozwojowych (wskazane jest porównanie z systemami finansowania nauki stosowanymi w innych krajach);
- opracować propozycje, wnioski i postulaty;
- ocenić możliwość oddziaływania "solidarnościowego" środowiska uczelni i placówek naukowych na władze rządowe i opinię publiczną.

Wiążą się z tym konkretne zadania:

- Przygotować i rozprzecznić ankietę dotyczącą sytuacji placówek naukowych.

- Zorganizować seminarium lub konferencję poświęconą omówieniu sytuacji nauki i szkolnictwa wyższego, perspektywom i propozycjom poprawy sytuacji.

- Przeprowadzić rozmowy z resortami i posłami.

- Nawiązać współpracę z innymi podmiotami zainteresowanymi rozwojem nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce. Budować wspólny front oddziaływania.

- Pilotować wprowadzenie II etapu poprawy wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym.

Doskonalenie działalności KSN ma dokonać się przez:

- rozbudowę systemu wspomagania i interwencji,

- prowadzenie szkoleń,

- pozyskiwanie nowych członków "S".

Plan pracy KSN powinien zawierać ogólne cele i kierunki działania. Tylko tam, gdzie jest to niezbędne, należy uwzględniać szczegóły planu. Integralną częścią planu powinny być programy pracy poszczególnych Komisji KSN. Musimy określić najważniejsze punkty i sposoby ich realizacji.

SPIS TREŚCI

Prezydium KSN - 18.01.2003 r.

Rada KSN - 25.01.2003 r.

Stanowisko Rady KSN o finansowaniu nauki i szkolnictwa wyższego. WZD KSN JBR NSZZ "Solidarność".

Plany pracy Komisji KSN.

KZ NSZZ "S" UAM w Poznaniu o strategii rozwoju nauki.

K.Schmidt-Szałowski - RGSzW.

Spotkanie u Prezydenta.

KRASP o budowie szkolnictwa wyższego w 2003 r.

R.Mosakowski o edukacji w UE.

R.Mosakowski - Szkolnictwo wyższe w Wielkiej Brytanii.

Kol. P.Lewandowski zaproponował, aby głównym punktem planu działań KSN była realizacja drugiego etapu podwyżek płac. Należy dążyć do tego, aby już 1 września br. nastąpiła wypłata "drugoetapowych" wynagrodzeń.

Kol. K.Siciński zaproponował, aby do planu włączyć zadania dotyczące JBR-ów, głównie sprawę zwolnienia z konieczności organizowania przetargów i stosowania przepisów dotyczących zamówień publicznych, jeśli nie dotyczy to pieniędzy z dotacji budżetowych. Problemem jest również wzrost finansowania projektów badawczych i propozycja projektów pośrednich pomiędzy grantami a projektami celowymi. Należy również zwrócić uwagę na określenie czasu pracy, osłony dla osób zwalnianych z pracy w ramach restrukturyzacji, wykorzystanie funduszy restrukturyzacyjnych i offsetowych na badania naukowe. Należy zaproponować finansowanie przez budżet państwa dużych projektów gospodarczych obejmujących projekty naukowe oraz uświadomienie resortom konieczności szybkiego reagowania na trudności JBR-ów im podległych. Negocjacje płacowe z Ministrem Gospodarki wykazały, że JBR-y mają wysokie płace. Jednak w niektórych jednostkach płace są na poziomie minimum.

Kol. J.Sobieszczański poinformował, że kol. P.Lewandowski przekazał wcześniej swoje uwagi do planu. Jako główny kierunek wskazał poprawę sytuacji materialnej uczelni i placówek naukowych oraz opracowanie kilkuletniego programu finansowania. W budżecie na rok 2004 powinien być widoczny postęp w przeznaczaniu funduszy - na naukę 0,6% PKB, a na szkolnictwo wyższe 1,2% PKB. Kol. W.Pillich zauważył, że wprowadzenie finansowania nauki jest najważniejsze, ale niezbędne jest dobre uzasadnienie także innych przedstawianych roszczeń. Należy sprecyzować sposoby realizacji przez państwo celów gospodarczych. W opracowaniach MENiS jest wiele sprzeczności. Kol. J.Sobieszczański zauważył, że uzasadnienie naszego wystąpienia znajduje się w propozycji "stanowiska". Kol. E.Kryś zaproponowała, aby połączyć to z planem wieloletnich nakładów na naukę, ponieważ dotychczas brak w budżecie państwa trzeciego etapu podwyżek płac na uczelniach. Zaznaczyła, że na różnych uczelniach jest różna sytuacja finansowa. Na podział funduszy wewnątrz uczelni Komisje Zakładowe praktycznie nie mają wpływu. Trzeba opracować system podziału funduszy wewnątrz uczelni.

Kol. J.Sobieszczański podsumował dyskusję stwierdzając, że należy włączyć do planu sprawę regulacji tak zwanych widełek płacowych w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi. Kol. E.Krauze zauważył, że w ustawie jest wyraźny zapis o konieczności uzgadniania ze związkami zawodowymi podziału funduszy dodatkowych. Kol. E.Kryś dodała, że na uczelniach wydziały o dobrym poziomie finansowania na ogół nie mają swoich przedstawicieli w Komisji Zakładowej. Kol. W.Pillich przypomniał, że nadrzędną sprawą nie są pieniądze, a rozwój nauki. Kol. K.Weiss podkreślił, że nauka jest całością i jako taka nie powinna być dzielona na uczelnie, JBR-y i jednostki PAN, a strategia jej rozwoju powinna być wspólna. Kol. M.Wesołowska zwróciła uwagę, że nakłady na naukę powinny być większe. Nie należy łączyć funduszy z dotacji państwowych i funduszy pozyskiwanych z innych źródeł i mówić, że finansowanie szkolnictwa wyższego jest na poziomie 2% PKB, bo dotacje państwowe są na poziomie 1%. Sejm podjął rezolucję, że nakłady na szkolnictwo wyższe z budżetu państwa mają wynosić 2% PKB i należy się na to powoływać i stale to przypominać kolejnym ekipom rządowym. Kol. J.Ołędzki przypomniał, że na konferencji sejmowej dotyczącej strategii rozwoju szkolnictwa wyższego powoływał się na to postanowienie Sej-

mu, jednak pan F.Potulski podsumowując konferencję zauważył, że nie zna kraju, w którym nakłady na szkolnictwo wyższe byłyby na poziomie 2%. Kol. J.Ołędzki przesłał mu po konferencji informacje, w których krajach europejskich te nakłady są wyższe. Istniała propozycja nakładów na szkolnictwo wyższe 1,3% PKB, ale nie przeszła w rządzie. Niestety, strategię ustala rząd i nie ma szansy wprowadzenia tam naszych propozycji. Podsumowując kol. J.Sobieszczański zaproponował uwzględnienie w programie działania trzech pierwszych punktów propozycji planu przedstawionej na wstępie, z uwzględnieniem poprawek dotyczących rozdziału środków finansowych wewnątrz uczelni. Kol. W.Pillich zaproponował, aby dodać jeszcze zwrócenie się do władz państwowych z apelem wzywającym do zrealizowania celów rozwoju nauki. Kol. P.Lewandowski zwrócił uwagę, że należy również członkom związku przedstawić nasze stanowisko, oraz możliwości realizacji naszych propozycji.

Propozycje dotyczące planu pracy komisji ds. restrukturyzacji JBR (punkt II propozycji planu) zostaną sprecyzowane przez kol. K.Sicińskiego i przekazane sekretarzowi.

Kol. J.Sobieszczański przedstawił informację na temat zmian w ustawie o szkolnictwie wyższym (punkt III propozycji). Aktualnie prowadzone są działania KRASP, MENiS i Prezydenta nad nowym projektem ustawy o szkolnictwie wyższym. Pójdzie on przyśpieszoną ścieżką legislacyjną. Prawdopodobnie w ustawie nie będzie określone pensum nauczycieli akademickich. Środki finansowe nie będą dzielone poza uczelnią na poszczególne cele. Nastąpi ograniczenie zatrudnienia pracowników mianowanych i umocowanie ustawowe KRASP-u. Kol. J.Ołędzki stwierdził, że należy dążyć do zablokowania propozycji niekorzystnych dla związków zawodowych i uczelni. Konieczne jest promowanie naszego projektu ustawy; należy go uaktualnić i próbować wprowadzić do Sejmu. Zaplecze sejmowe KSN jest bardzo skromne, jednak można zebrać kilkadziesiąt podpisów posłów. Jest szansa, że nasz projekt wejdzie do Sejmu razem z projektem KRASP-u. Kol. J.Sobieszczański podkreślił, że ważna jest szybka aktualizacja naszego projektu. Prace są już zaawansowane. Musi on znaleźć się w Sejmie – jako przeciwwaga dla projektu KRASP-u. Poparcie posłów można uzyskać, jednak trudno jest znaleźć posłów, którzy będą o ten projekt walczyć w Komisji Sejmowej. Albo wprowadzamy nasz projekt, albo organizujemy opór wobec niektórych zapisów projektu KRASP-u. Trzeba wówczas organizować opór od podstaw, czyli od poziomu uczelni. Kol. J.Ołędzki zauważył, że dotychczas wpływy niektórych grup nacisku były brane przez rząd pod uwagę, jednak nie zawsze były to działania na korzyść uczelni. Kol. W.Pillich zaproponował, aby zestawić rozwiązania stosowane w krajach Unii Europejskiej i porównać z nimi propozycje KRASP-u. Kol. P.Lewandowski poparł tę propozycję i zaproponował, aby przeznaczyć na ten cel pewne środki finansowe. Należy przygotować się na odparcie użytego poprzednio argumentu, że "sfrustrowani adiunkci" zabrali się za opracowanie projektu ustawy. Kol. M.Wesołowska zauważyła, że mogą wystąpić kłopoty z mobilizacją środowiska, w szczególności senatów uczelni, bo senaty uczelni są pod silnym wpływem rektorów. Kol. K.Siciński zaproponował, aby spróbować narzucić Sejmowi metodę procedowania z większym udziałem związków zawodowych. Kol. J.Sobieszczański zaznaczył, że ustawa o lobbingu powinna pomóc w załatwieniu tej

sprawy, jednak poza naszym Związkiem będą brały w dyskusji udział inne związki, KRASP i Rada Główna. Istnieje obawa, że nie poprą one naszego stanowiska. Może w związku z tym warto spotkać się wcześniej z Radą Główną i przedstawicielami uczelni państwowych i niepaństwowych. Kol. P.Lewandowski postawił wniosek, aby niezależnie od tych działań przyspieszyć aktualizację projektu ustawy i wprowadzenie go do Sejmu.

Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby zmienić tytuł punktu V Programu na: "Działalność bieżąca KSN" oraz dodać zdanie: "w celu doskonalenia działalności i pozyskiwania nowych członków". Dodał również, że w projekcie powinien znaleźć się punkt dotyczący jednostek PAN. Zwrócił się do kol. M.Gutowskiego zapytaniem, czy wie coś o zamiarach zmiany ustawy o PAN. Kol. M.Gutowski odpowiedział, że nic na ten temat nie wie. Na ogół wszyscy są zadowoleni z istniejącej ustawy, a jedyny problem stanowi sprawa wyboru nowego prezesa PAN po śmierci dotychczasowego.

W dyskusji na temat Stanowiska Rady Krajowej Sekcji Nauki w sprawie finansowania zadań nauki i szkolnictwa wyższego kol. Lewandowski zaproponował dodać w pierwszym zdaniu słowo "finansowej". Kol. M.Wesołowska zaproponowała dodanie zakończenia następującej treści: "Nasze postulaty są ściśle związane z koniecznością zapewnienia przez budżet państwa koniecznych warunków dla rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego Kraju". Poprawki te zostały przyjęte.

Kol. W.Pillich przedstawił propozycje działalności ogólnozwiązkowej KSN jako załącznik do planu KSN. Kol. K.Siciński zaproponował, aby w ramach działalności ogólnozwiązkowej przeprowadzić aktywizację młodych pracowników i profesorów.

Sekretarza Rady zobowiązano, aby wywarł presję na przewodniczących poszczególnych Komisji KSN, aby jak najszybciej dostarczyli plany pracy.

Ad p. 2. Kol. K. Andrzejewska poinformowała, że projektowane nagrody dotyczą 18 osób z Rady i Komisji Rewizyjnej. Przedstawiła dwie propozycje: treści dyplomów z podziękowaniami oraz zakupu książek w formie nagród. Zaproponowała, aby książki i dyplomy przekazać do Komisji Zakładowych osób nagradzanych i tam je wręczać na zebraniu Komisji. Kol. B.Jakubowska stwierdziła, że nagrody należałoby jednak wręczać na posiedzeniu Rady, na które te osoby zostałyby zaproszone, a tylko w przypadku niemożliwości osobistego odebrania przekazać Komisjom Zakładowym. Powinno zostać w tym celu zorganizowane specjalne posiedzenie Rady. Organizacją takiego spotkania powinni się zająć kol. kol. P.Lewandowski, K.Andrzejewska, J.Kniecicka i K.Weiss.

Ad p. 3. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że 27 stycznia br. ma się odbyć posiedzenie Rady Sekretariatu Nauki i Oświaty, a prawdopodobnie 28 stycznia spotkanie Rady Sekretariatu Nauki z Prezydium K.K. Powinni w tym uczestniczyć kol. kol. P.Lewandowski, W.Pillich, J.Sobieszczański i J.Dudek, a gdyby kol. J.Dudek nie mógł to zastąpi go kol. K.Siciński.

Ad p. 4. Sprawę Regulaminu Rady zreferował kol. K.Weiss. Poinformował, że aktualnie istnieją cztery projekty Regulaminu, z których żaden nie nadaje się do wprowadzenia. Należy sprawę odłożyć do chwili aż zespół w składzie: K.Andrzejewska, W.Janik, K.Weiss i

Z.Żółkiewicz opracuje jeden projekt, który można będzie przedstawić na posiedzeniu Rady

Ad p. 5. Sprawy Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla szkół wyższych zreferował kol. W. Pillich.

Wprowadzono do projektu zmiany zgodne z nadesłanymi opiniami Komisji Zakładowych. Ostateczna wersja została umieszczona na stronie internetowej KSN. Przygotowano dwie wersje preambuły. Obydwie zostaną przedstawione na posiedzeniu Rady KSN.

Ad p. 6. Sprawę ulg na przejazdy kolejowe zreferowała kol. J. Kniecicka. Lista osób, dla których mają być wykupione ulgi, obejmuje 31 nazwisk. Z tego wykupiono już 19. W załatwianiu jest następne 5, a 7 osób nie złożyło jeszcze wymaganych dokumentów. Koszt dotychczasowy wyniósł 165 zł. na jedną osobę.

Ad p. 7. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że powstał problem odpłatności za lokal KSN. Zmieniły się władze Politechniki Warszawskiej. Istnieją obawy, że nowe władze nie zgodzą się na wynajem lokalu na dotychczasowych warunkach. Jeżeli nie będzie ulgi, to KSN nie będzie stać na wynajem tego lokalu.

Kol. J.Sobieszczański podziękował kol. W.Pillichowi za wkład pracy w opracowanie projektu Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla szkół wyższych. Planowane jest spotkanie KSN z przewodniczącymi Komisji Zakładowych. Będzie zorganizowane pod koniec lutego lub na początku marca. Celem jest omówienie działań zmierzających do zwiększenia liczby członków związku. Przygotowuje się mały informator o związku dla uczelni. Powinna być do tego dołączona druga część opracowana przez Komisje Zakładowe uczelni. Na spotkaniu będzie wygłoszony referat dotyczący struktury finansów szkoły wyższej oraz pozyskiwania nowych członków Związku na uczelni. Kol. M.Wesołowska zauważyła, że obecnie nie opłaca się przynależność do związku. Związek występuje w interesie zarówno związkowców, jak i osób nie należących do związku. Zyskują na tym osoby nieplacące składek związkowych. Związek jest traktowany przez ludzi jako całość, a nie jako organizacja uczelniana. Nie wszystkie działania Związku są oceniane pozytywnie. Rzutuje to na stosunek również do KSN. Kol. E.Krauze zauważył, że organizacja powinna zajmować się nie tylko sprawami członków. Skuteczność działania w sprawach wspólnych powinna zachęcać do wstępowania do związku. Kol. K.Siciński dodał, że rola związku jest na ogół dobrze znana, ale należy wyeksponować to, co ma na celu szczególne dobro członków związku. Kol. J.Sobieszczański zaproponował podziękowanie przewodniczącemu Komisji Zakładowej Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" za pomoc dla KSN. Przewodniczący Komisji Zakładowej Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" zwrócił się do KSN z prośbą o wyjaśnienie, kto wchodzi w skład kadry kierowniczej uczelni.

Od interpretacji tej sprawy zależy liczba członków związku objętych ochroną prawną na uczelni. Nowa ustawa wchodzi w życie od 01.07.2004 r. Po 01.07.03 r. należy przedstawiać dyrekcji listy imienne osób podlegających ochronie prawnej. Od 01.01.2003 r. należy co kwartał podawać aktualną liczbę członków zakładowej organizacji związkowej. Pracodawca nie może osobom z listy zmienić warunków pracy poza specjalnymi przypadkami ujętymi w przepisach. W przypadku propozycji zmiany warunków

pracy KZ musi zgłosić sprzeciw w ciągu 14 dni od uzyskania informacji. Przy zmianie warunków płacowych zakład pracy zobowiązany jest do płacenia wyrównania. Ad p. 8. Kol. W.Pillich poinformował o współpracy z Radą Główną Szkolnictwa Wyższego. Rozpoczęła się nowa kadencja Rady. Proponuje się skupienie grupy elektorów doktorów, tak aby można było wybrać naszego kandydata. Program Rady Główniej jest zbliżony do programu KSN. Kol. W.Pillich jest elektorem i będzie starał się promować poglądy KSN. Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że propozycje kol. W.Pillicha są zbieżne z wcześniejszymi propozycjami KSN. Poinformował, że do kol. R.Mosakowskiego dotarło pismo w sprawie zamknięcia przez Izrael trzech uniwersytetów palestyńskich.

Zwrócił się do Prezydium o ustosunkowanie się do tej sprawy. Ponieważ dotychczas brak było informacji z innych źródeł, uznano, że przed podjęciem decyzji należy uzyskać więcej informacji. Kol. K.Weiss został zobowiązany do skontaktowania się z kol. R.Mosakowskim i wyjaśnienia sprawy. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że w Komisji Sejmowej trwają prace nad ustawami o szkolnictwie wojskowym i o tytułach i stopniach naukowych. Ze strony KSN sprawę pilotuje kol. J.Oleźdzki.

Kol. Przewodniczący podziękował zebranych za udział w obradach.

Krzysztof Weiss

***

Informacja z zebrania Rady KSN NSZZ "Solidarność" w dniu 25.01.2003 r.

W zebraniu uczestniczyło według listy obecności 31 członków Rady, 1 członek Komisji Rewizyjnej oraz 8 zaproszonych gości.

Porządek obrad przewidywał:

1. Informacje Przewodniczącego.
2. Informacje ze spotkania w MENiS.
3. Omówienie stanowiska KSN w sprawie finansowania nauki.
4. Sprawozdanie z działalności funduszu stypendialnego "Kresy" w roku 2002.
5. Program i plan pracy KSN (w tym komisji KSN) w 2003 r.
6. Regulamin obrad Rady i Prezydium KSN.
7. Rozpatrzenie zweryfikowanej wersji Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy (PUZP) dla szkół wyższych (lub informacja o stanie prac).
8. Perspektywy nowego prawa o szkolnictwie wyższym.
9. Sprawy bieżące, w tym ustalenia dotyczące nagród dla działaczy KSN.
10. Sprawy wniesione i wolne wnioski.

Zebranie otworzył i poprowadził Przewodniczący Rady KSN kol. J.Sobieszczański. Zgłosił do porządku obrad kilka uzupełnień (punkty 1-4).

Proponowane zmiany przyjęto bez zastrzeżeń.

Ad 1. Kol. J.Sobieszczański przedstawił informacje na piśmie i tylko niektóre punkty omówił szerzej. W dniu 11 grudnia 2002 r. w gmachu Sejmu odbyła się konferencja na temat Raportu o szkolnictwie wyższym. Uczestniczył w niej kol. J.Oleźdzki. W dniu 8 stycznia 2003 r. w gmachu Sejmu odbyło się posiedzenie Podkomisji Nadzwyczajnej w sprawie rządowego projektu ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym. Uczestniczył w nim kol. J.Oleźdzki. W dniu 9 stycznia 2003 r. odbyło się posiedzenie Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Komisji Obrony Narodowej w sprawie ustawy o Akademii Obrony Narodowej, Wojskowej Akademii Technicznej i Akademii Marynarki Wojennej. Uczestniczył w nim kol. J.Sobieszczański. Sporządzono szereg opinii:

- O projekcie rozporządzenia MENiS zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków, jakie powinna spełniać uczelnia, aby utworzyć i prowadzić kierunek studiów.
- O projekcie rozporządzenia MENiS zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomu kształcenia.
- O projekcie rozporządzenia MENiS w sprawie warunków i trybu występowania uczelni niepaństwowych o dotacje z budżetu państwa.

W dniach 10 i 11 stycznia 2003 r. odbyły się dwa posiedzenia zespołu ds. PUZP, na których omówiono propozycje i uwagi nadesłane z Komisji Zakładowych. W dniu 18 stycznia 2003 r. odbyło się posiedzenie Prezydium Rady KSN NSZZ "Solidarność". W dniu 27 stycznia 2003 r. ma się odbyć w Gdańsku posiedzenie Rady Sekretariatu Nauki i Oświaty, a dzień później spotkanie z Prezydium Komisji Krajowej. Senat RP nie zdołał wnieść żadnych poprawek zwiększających budżet nauki i szkolnictwa wyższego w 2003 roku. Przewodniczącym zespołu powołanego przez Prezydenta do przygotowania nowej ustawy o szkolnictwie wyższym został prof. dr hab. J. Woźnicki. W skład zespołu wchodzi profesorowie: P.Węgleński, J.Kopcewicz, J.Wojtyła, A.Bałanda, M.Zdanowski. Przewodniczącą Komisji Zakładowej Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" Z.Trzaska-Durski zwrócił się do KSN o interpretację przepisów wprowadzających nowe zasady dotyczące działaczy związkowych objętych ochroną. W grudniu 2002 r. Komisja Zakładowa Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" udzieliła KSN pożyczki w wysokości 10 000 zł. W dniu 5 lutego 2003 r. odbędzie się w MENiS spotkanie poświęcone omówieniu kwestii związanych z porozumieniem między MENiS a Związkami Zawodowym z dnia 20.10.1995 roku.

Trwają prace nad ustawami dotyczącymi nauki. Sytuacja jest poważna. Wazą się losy kierunków kształcenia w uczelniach wojskowych. Rozpoczął pracę zespół prezydencki nad nową ustawą o szkolnictwie wyższym. Przewodniczącym jest prof. Woźnicki były przewodniczący KRASP. Wynika z tego, że będzie forsowany projekt

umacniając rolę KRASP-u i autonomię uczelni. Dla Związku bardzo istotne jest określenie liczby członków kierownictwa uczelni, bo od tego zależy liczba członków Komisji Zakładowej podlegających ochronie prawnej.

Ad 2. Informacji o spotkaniu w MENiS udzielili kol. kol. J.Oleđzki i J.Żurak. Główne pytanie do MENiS dotyczyło udziału środków na szkolnictwo wyższe w PKB oraz terminu i sposobu wprowadzenia drugiego etapu podwyżek płac w szkolnictwie wyższym. Dyskutowano również nad strategią wprowadzenia trzeciego etapu podwyżek w 2004 roku. Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że na podstawie tej dyskusji można uznać, że MENiS nie posiada opracowanej żadnej strategii rozwoju szkolnictwa wyższego. Poinformował również, że ma się odbyć kolejne spotkanie w MENiS dla kontynuowania rozmów.

Ad 3. Kol. J.Sobieszczański zaproponował zorganizowanie szkoleń w zakresie finansowania - uczelni pod koniec lutego lub na początku marca 2003 r. Szkolenia ma prowadzić kwesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Kol. J.Żurak zwrócił uwagę na zmianę przepisów o ochronie działaczy związkowych. Przypomniał, że według zmian w Kodeksie Pracy ochroną objęci są tylko wybrani członkowie Komisji Zakładowych. Natomiast ochrona nie obejmuje działaczy związkowych wyższych szczebli. Nawiązując do informacji Przewodniczącego kol. J.Srebrny zwrócił uwagę, że uczelnie wykazują swoje dochody pozabudżetowe razem z dotacją MENiS; w tej sytuacji może się okazać, że osiągają one dochody przekraczające postulowane 1,2% PKB i MENiS może uznać, że w związku z tym nie są potrzebne podwyżki płac. Należy koniecznie podzielić budżet uczelni na część stanowiącą dotację MENiS i pieniądze pozabudżetowe. Istnieje propozycja, aby w nowej ustawie nie było takiego podziału i aby rektor miał prawo dysponowania całym funduszem. Należy przeciw temu mocno protestować.

Ad 4. Sprawozdanie z działalności funduszu stypendialnego "Kresy" przedstawiła kol. B.Jakubowska. Fundusz obejmował swoją opieką dwoje studentów. Pani Irena Oborun ukończyła studia magisterskie(menedżerskie), a pan Aleksander Łysiuk kontynuuje studia na Wydziale Inżynierii Produkcji Politechniki Warszawskiej. Ponieważ brak nowych sponsorów, postanowiono nie zawierać żadnych nowych umów o finansowanie studentów. Trwają poszukiwania sponsorów. KSN nie poniosła żadnych kosztów związanych z dotychczasową działalnością funduszu. Przedstawione rozliczenie finansowe fundacji jest pełne.

Kol. J.Sobieszczański zaproponował przyjęcie uchwały: Rada KSN przyjmuje sprawozdanie z działalności fundacji "Kresy" w roku 2002 i wyraża podziękowanie wszystkim uczestniczącym w jej działalności.

Za przyjęciem uchwały głosowało 22 osoby. Uchwałę przyjęto jednogłośnie.

Ad 5. Projekt uchwały programowej został przedstawiony przez kol. J.Sobieszczańskiego. Stwierdził on, że nie wpłynęły jeszcze programy działalności niektórych Komisji, ale mają być dostarczone w najbliższym czasie. Kol. K.Siciński dostarczył propozycję rozszerzenia punktu 2 dotyczącego JBR-ów. Kol. W.Pillich zreferował przed-

stawioną propozycję działalności ogólnozwiązkowej. Kol. J.Srebrny zakwestionował zasadność rozszerzenia punktu programu dotyczącego JBR-ów. Kol. K.Siciński uzasadnił potrzebę szczegółowego podania zakresu działalności KSN na rzecz JBR-ów. Podkreślił, że niektóre z zaproponowanych punktów dotyczą nie tylko JBR-ów. Kol. J.Kaczor zwrócił uwagę, że w programie brak odniesienia do spraw związanych z Unią Europejską. Kol. J.Sobieszczański wyjaśnił, że te sprawy ujęte są w planie pracy Komisji ds. kontaktów zagranicznych. Kol. R.Mosakowski wyjaśnił, że Komisja ds. kontaktów zagranicznych może w pewnym stopniu wpływać na zasady przydzielania funduszy na projekty unijne, gdyż zgodnie z przepisami mają one być konsultowane ze związkami zawodowymi, natomiast nie może ingerować w treść i zakres merytoryczny projektów. Kol. K.Siciński zaproponował, aby wprowadzić na jednym z kolejnych posiedzeń Rady KSN punkt dotyczący stosunków między Polską a Unią Europejską. Kol. J.Sobieszczański zauważył, że w przyszłości należy rozważyć możliwość powołania zespołu KSN, który zajmie się sprawami unijnymi. Trzeba jednak przy tym uwzględnić możliwości naszego zespołu. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby przyjęty przedstawiony program działalności Rady KSN w roku 2003 z zaproponowanymi poprawkami i uzupełnieniami.

Za przyjęciem programu głosowało 28 osób. Jedna osoba wstrzymała się od głosu.

W uzupełnieniu do poprzednio prowadzonej dyskusji kol. P.Lewandowski zaproponował, aby zebrać plany wszystkich Komisji, przedyskutować je na zebraniu Prezydium i przedstawić na następnym posiedzeniu Rady KSN. Kol. A.Grzaślewicz dodał, aby również poprawki do programu ponownie przedstawić na posiedzeniu Rady KSN po przededagowaniu ich przez Prezydium. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby ostateczną redakcję programu pozostawić w gestii Prezydium. Kol. R.Mosakowski poinformował Radę, że w Unii Europejskiej wydaje się na naukę około 2% PKB. W Unii Europejskiej podjęto decyzję, aby zwiększyć w następnych latach tę kwotę do 3% PKB. Trzeba w związku z tym opracować kilkuletni plan dochodzenia do takiego udziału. Kol. J.Oleđzki zauważył, że wielokrotnie występował w tej sprawie w Sejmie i MENiS, ale bez rezultatu. Kol. R.Mosakowski zaznaczył, że w UE udział procentowy w PKB dotyczy pieniędzy zarówno z budżetu państwa, jak i innych źródeł. W związku z tym zaproponował, aby stanowisku Rady KSN dodać, że finansowanie szkolnictwa wyższego postulujemy dziś na poziomie nie mniejszym niż 1,2% PKB, z zaznaczeniem jednak stopniowego dostosowania do standardów UE. Proponowane poprawki przegłosowano jednogłośnie. Za ich przyjęciem głosowało 29 osób.

Ad 6. Sprawę Regulaminu obrad Rady KSN zreferował kol. K.Weiss. Obecnie istnieją cztery wersje Regulaminu. Na Radzie KSN została przedstawiona wersja opracowana przez kol. W.Janika. Jest ona bardzo szczegółowa i wyczerpuje chyba wszystkie możliwe wymagania stawiane takiemu dokumentowi. Można jedynie zastanowić się, czy nie należy tego Regulaminu uprościć. Ponieważ nie został on przedyskutowany w zespole, proponuje się dopracowanie Regulaminu i przedstawienie na następnym posiedzeniu Rady KSN.

Ad 7. Sprawę Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla szkół wyższych zreferował kol. W.Pillich. Projekt nie jest jeszcze gotowy. Do przedyskutowania na posiedzeniu Rady KSN przedstawiono dwa warianty preambuły. Wpłynęły również do zespołu dwa pisma z istotnymi uwagami od kol. E.Krauzego i od kol. G.Maciejko. W związku z tym konieczne jest przedyskutowanie tych uwag i wprowadzenie pewnych zmian. Obie propozycje preambuły przedstawił kol. J.Oleńdzki. Po krótkiej dyskusji przyjęto propozycję krótszej preambuły, z uwzględnieniem usunięcia z niej zdania dotyczącego odmowy wykonywania poleceń służbowych niezgodnych z prawem lub stosunkiem pracy. Propozycję poddano pod głosowanie. Za przyjęciem głosowało 30 osób; jedna wstrzymała się od głosu. Kol. E.Krauze zwrócił uwagę, że w Ponadzakładowym Układzie Zbiorowym Pracy dla szkół wyższych konieczne jest podanie nazw i siedzib stron podpisujących układ. Zauważył również, że regulowanie przez układ zbiorowy wynagradzania kierownika zakładu pracy (w przypadku uczelni rektora) jest niezgodne z prawem. Kol. P.Lewandowski zaproponował, aby pozostawić to w projekcie, a jeśli strona rządowa zakwestionuje - wykreślić. Propozycję poddano pod głosowanie; za głosowało 27 osób, przeciw 1 i wstrzymała się 1. Kol. E.Krauze zauważył, że wynagrodzenie dodatkowe nie może być uzależnione tylko od uzyskania dodatkowych środków. Sprawa jest sprecyzowana w ustawie. Kol. K.Andrzejewska poinformowała, że rzeczywiście Rozporządzenie Rady Ministrów reguluje zagadnienia wynagrodzeń dodatkowych i sformułowania zawarte w projekcie są zgodne z tym rozporządzeniem. Po dyskusji kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby paragraf dotyczący tej sprawy podzielić na dwie części. W pierwszej podać uzupełnienie do 100%, a drugą pozostawić bez zmian. Propozycję poddano pod głosowanie. Za jej przyjęciem głosowało 24 osoby, wstrzymało się 6 osób.

Kol. E.Krauze zauważył, że przy obecnej redakcji paragrafu 52 nie ma możliwości różnicowania podwyżek pracowników w przypadku wzrostu tylko kwoty bazowej. Kol. J.Żurak stwierdził, że taka możliwość istnieje, ale zapis ten uniemożliwia wprowadzanie zmian przez Ministerstwo. Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że zapis ten usztywnia płace i odbiera związkowi prawo do negocjacji płac. Zaproponował usunięcie tego zapisu. Za taką zmianą głosowało 18 osób, wstrzymało się 5. Kol. W.Pillich przeczytał uwagi recenzenta do paragrafów 78, 88, 104 i 172. Kol. E.Krauze zgłosił uwagi do paragrafów 102, 57, 153, 36 i 37. Proponowane uwagi zostały przyjęte. Za przyjęciem projektu Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy z wniesionymi poprawkami głosowały 24 osoby, 1 się wstrzymała. Na tym zakończono omawianie projektu Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla szkół wyższych. Kol. J.Sobieszczański podziękował zespołowi za przygotowanie projektu.

Przewodniczący Komisji Zakładowej Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" Z.Trzaska-Durski powiedział, że pierwsza wersja projektu była nie do przyjęcia. Było dużo uwag i poprawek. Ostateczna wersja powinna być przekazana ponownie do Komisji Zakładowych do zaopiniowania. Kol. J.Srebrny zwrócił uwagę, że takie postępowanie opóźniłoby znacznie procedurę. Kol. K.Siciński zauważył, że obecna wersja nadal nie jest wersją ostateczną. Mogą jeszcze napłynąć uwagi istotne dla treści dokumentu. Wówczas zespół redakcyjny będzie

musiał je uwzględnić. Kol. W.Pillich poinformował, że większość uwag zgłoszonych przez Komisję Zakładową Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" została uwzględniona, a wszystkie zostały rozważone. Projekt po naniesieniu wszystkich uwag i poprawek zostanie umieszczony na stronie internetowej KSN. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby nadal zbierać uwagi do projektu, ale nie otwierać nowej dyskusji. Opracowany projekt jeszcze raz trafi do innych związków działających na uczelniach. Zostanie podjęta próba przedstawienia go jako wspólnego. Kol. J.Żurak zaproponował, aby projekt równolegle przesłać do innych związków i do MENiS. Kol. E.Krauze zaproponował stwierdzając, że przed wysłaniem do MENiS musi być akceptacja Komisji Krajowej.

Ad 8. Sprawa nowej ustawy o szkolnictwie wyższym. Kol. P.Lewandowski zaproponował, aby uaktywnić zespół, który opracowywał projekt związkowy, dokonać jego aktualizacji i przekazać do Sejmu jako inicjatywę poselską. Kol. J.Oleńdzki zauważył, że bój o ustawę toczy się od wielu lat. Ze strony rządowej sprawę prowadzi były rektor Politechniki Warszawskiej prof. J.Woźnicki. Jest to były członek Komisji Zakładowej Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność", który zmienił poglądy i stał się liberałem. W naszym projekcie pozostaje nierozwiązana sprawa odpłatności za studia oraz swobody wyboru tematyki i programu studiów. Projekt należy koniecznie wprowadzić do Sejmu. Jeśli zostanie zgłoszony projekt konkurencyjny, istnieje duża szansa, że zostaną rozpatrzone obydwa. Prezydium KSN powinno być odpowiedzialne za aktualizację projektu i przedstawienie go Radzie KSN. Prof. J.Woźnicki w dyskusji oświadczył, że będzie się starał w projekcie KRASP-u uwzględnić niektóre postulaty KSN. Według przewodniczącego Komisji Zakładowej Politechniki Warszawskiej NSZZ "Solidarność" Z.Trzaska-Durskiego fakt, iż przewodniczącym zespołu jest prof. J.Woźnicki wcale nie jest korzystny dla Związku. Rektorzy uczelni odznaczają się konserwatyżmem; zaproponowane przez nich zmiany będą zapewne małe i nie można liczyć na współpracę. Jedenastego grudnia 2002 r. Senat zaproponował kalendarium procedowania ustawy. Prezydent ma być jej inicjatorem. Bardzo krótki czas przeznaczono na konsultacje ze środowiskiem akademickim. Projekt ustawy ma powstać w I kwartale br. Ma być przekazany do Sejmu w II kwartale br., a uchwalony do października 2003 roku. Kol. J.Sobieszczański postawił wniosek, aby nasz aktualny projekt przekazać prezydentowi. Kol. P.Lewandowski stwierdził, że przekazać go równoległe do Sejmu i Prezydenta. Kol. A.Grząślewicz zaproponował, aby spróbować spotkać się z panią minister K.Łybacką i namówić ją do poparcia projektu. Sprawą ustawy zainteresował się ZNP. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że rozmowy z MENiS są przewidziane w najbliższym czasie. Należy wywierać nacisk na posłów i informować ich, jakie mogą być niekorzystne skutki wprowadzenia niektórych zapisów proponowanych przez KRASP. Kol. A.Grząślewicz zaproponował, aby upoważnić Przewodniczącego do ustalenia sposobu działania w tym zakresie i przygotowania zaktualizowanego projektu ustawy.

W ramach wolnych wniosków kol. J.Sobieszczański poinformował, że spotkanie w sprawie wręczenia nagród byłym działaczom KSN ma odbyć się na przełomie marca i kwietnia br.

Wolnych wniosków nie zgłoszono. Na tym zebranie za-

kończono.

Krzysztof Weiss

*****

**Stanowisko
Rady Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"
w sprawie finansowania zadań nauki i szkolnictwa wyższego**

Warszawa, 25 stycznia 2003 r.

Wobec zahamowania rozpoczętego w 2001 r. procesu poprawy sytuacji finansowej szkolnictwa wyższego i pogorszenia sytuacji nauki Krajowa Sekcja Nauki NSZZ "Solidarność" po raz kolejny zwraca się do Rządu RP o realizację następujących postulatów:

1. Opracowanie kilkuletniego harmonogramu poprawy finansowania nauki i szkolnictwa wyższego, z uwzględnieniem procesów dostosowawczych do najlepszych rozwiązań sprawdzonych z powodzeniem w Unii Europejskiej,
2. Zwiększenie finansowania nauki w 2004 r. do poziomu co najmniej 0,6 % PKB,
3. Przeznaczenie na realizację zadań szkolnictwa wyższego w 2004 r. środków finansowych na poziomie nie mniejszym niż 1,2 % PKB.

Uzasadnienie

Wobec lekceważenia i pomijania spraw nauki i szkolnictwa wyższego w trakcie corocznych przetargów przy formowaniu budżetu państwa, opracowanie kilkuletniego harmonogramu poprawy sytuacji tych dziedzin w ramach przyjętej przez Rząd RP strategii finansowania zadań państwowych wydaje się konieczne. Zagwarantowanie odpowiedniej perspektywy rozwoju jest tu niezbędne, jeśli naprawę chcemy, by Polska była krajem liczącym się wśród innych państw.

Obcięcie w latach 2001 i 2002 o ponad 20% nakładów na naukę zaciążyło bardzo negatywnie na sytuacji polskich placówek naukowych. Zasadniczym problemem stało się dla nich przetrwanie, nie zaś rozwiązywanie zagadnień naukowych. Jak najszybciej trzeba zmienić tę sytuację. Proponowany przez Krajową Sekcję Nauki poziom finansowania w 2004 r., wynoszący 0,6 % PKB, jest daleki od potrzeb i nie wytrzymuje porównania z innymi krajami europejskimi, mamy jednak nadzieję, że ochroniłby polską naukę od redukcji do zaledwie kilku liczących się placówek.

Wprowadzony w 2001 r. trzyetapowy system poprawy wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym, pomimo opóźnień w realizacji II i III etapu, stworzył pozytywną perspektywę pracownikom uczelni. Stał się ważnym wsparciem w procesie poprawy jakości kształcenia. Trzeba jednak podkreślić, że środki na wynagrodzenia są w dalszym ciągu zbyt niskie. Nie uwzględnia się konieczności liczbowego zwiększenia kadry uczelni. Coraz trudniej przychodzi uczelniom wywiązywanie się z zadań właściwej realizacji procesu dydaktycznego wobec przekazywania z budżetu państwa niepełnej dotacji na płace (96,1%). Wysoce niewystarczające są środki na pomoc materialną dla studentów oraz na wydatki rzeczowe, dodatkowo okrojone w ostatnich latach. Najwyższy czas na pozytywne zmiany właśnie mija.

Przewodniczący
Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ "Solidarność"
-/ Janusz Sobieszczański

**Protokół
z Walnego Zjazdu Delegatów
Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"
Jednostek Badawczo – Rozwojowych
Katowice, 16 listopada 2002 r.**

W dniu 16 listopada 2002 roku, w Centrum Elektryfikacji i Automatyzacji Górnictwa EMAG w Katowicach odbyło się Walne Zebranie Delegatów Krajowej Sekcji Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych, zwołane przez Prezydium KSN JBR, a zorganizowane przez Regionalną Sekcję Nauki Regionu Śląsko-Dąbrowskiego NSZZ "Solidarność".

Uczestników Zjazdu powitał kol. Kazimierz Siciński. W imieniu Prezydium KSN JBR przedstawił program Zjazdu. Przewodniczącym WZD wybrany został w głosowaniu jawnym kol. Krzysztof Weiss, który poprowadził obrady według zaproponowanego przez Prezydium i przyjętego przez delegatów porządku:

1. Wystąpienie Przewodniczących KSN i KSN JBR i zaproszonych gości.
2. Wybór komisji skrutacyjnej.
3. Wybory uzupełniające skład Prezydium i wybory do Komisji Rewizyjnej KSN JBR NSZZ "S".
4. Omówienie i zatwierdzenie programu działania Prezydium KSN JBR NSZZ "S".
5. Informacja ze spotkania z Ministrem Gospodarki.
6. Propozycje zmian regulaminowych.
7. Wolne wnioski.

Przewodniczący KSN kol. Janusz Sobieszkański w swoim wystąpieniu odniósł się do aktualnie najważniejszych problemów jednostek badawczo – rozwojowych. Zaapelował do zebranych o podjęcie wysiłków na rzecz zbierania dokumentacji, która byłaby pomocna w poszukiwaniach przyczyn aktualnej kondycji JBR i sposobów jej podniesienia.

"Przeżywamy trudny czas, trwa jego kolejna faza, brakuje środków finansowych, nie ma pomysłu na naukę. Problem jednostek badawczo-rozwojowych, to nie problem sam w sobie – to problem gospodarki. KSN i Rada Główna JBR próbują bronić sfery nauki". Możemy coś proponować, próbować coś rozwiązywać, ale musimy także oceniać sytuację realistycznie. Mówimy: nastąpiło zerwanie więzi z przemysłem, ale są to tylko ogólniki. Brakuje nam dowodów, argumentów w rozmowach. Potrzebna jest rzeczowa wiedza, dokumentacja aktualnej sytuacji jednostek badawczo-rozwojowych"- mówił w swoim wystąpieniu Przewodniczący.

Występujący po nim Dyrektor Centrum Elektryfikacji i Automatykacji Górnictwa Pan Janusz Maciej Tobiczak zaprezentował nie tylko "historyczne" osiągnięcia EMAG, ale także aktualną strategię i działania z niej wynikające, których celem jest utrzymanie dotychczasowej pozycji na rynku. Hasła, takie jak: innowacyjność gospodarki, transfer technologii, były zawsze aktualne w działaniach podejmowanych przez EMAG. Programy badawcze znane w środowisku pod hasłem CPBR, prowadzone w EMAG były przykładem największej wdrażalności. Pomimo powszechnie znanych trudności w pozyskiwaniu finansowania, prace badawcze prowadzone w EMAG stanowią znaczącą pozycję w jego działalności.

Dostosowując się do aktualnych warunków, EMAG racjonalizuje w sposób ciągły gospodarowanie zasobami materialnymi i ludzkimi dbając o rozwój kadry naukowej.

W imieniu Zarządu Regionu Śląsko - Dąbrowskiego NSZZ "Solidarność" uczestników Zjazdu powitała Ewa Fica. W swoim krótkim wystąpieniu przedstawiła najistotniejsze problemy występujące w Regionie i zaprosiła zebranych do uczestnictwa w planowanych przez Zarząd Regionu akcjach protestacyjnych. Życzyła delegatom WZD owocnych obrad oraz "trafnych decyzji i ważkich uchwał".

Przewodniczący KSN JBR kol. Jerzy Dudek podziękował Panu Dyrektorowi EMAG i kol. Kazimierzowi Sicińskiemu za zorganizowanie Zjazdu, gościnność i serdeczne przyjęcie jego uczestników. Do delegatów zaapelował o sprawne przeprowadzenie obrad.

Nad przeprowadzeniem wyborów czuwała, wybrana w głosowaniu jawnym, Komisja Skrutacyjna w składzie:

1. Monika Tomaszewska – IMGW Kraków,

2. Mieczysława Giercuskiewicz-Bajtlik, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa,
3. Jerzy Szkutnicki – IMGW Warszawa.

W głosowaniu tajnym wybrano Komisję Rewizyjną KSN JBR w składzie:

1. Bronisław Nizioł - Instytut Fizyki Jądrowej, Kraków,
2. Henryk Aleksa – Główny Instytut Górnictwa, Katowice,
3. Andrzej Kaczmarek – Instytut Obróbki Skrawaniem, Kraków,
4. Wojciech Grodzki - Instytut Badawczy Leśnictwa, Kraków,
5. Anna Szafirowska - Instytut Warzywnictwa, Skiernewice.

W głosowaniu tajnym delegaci wybrali kol. Jerzego Łabędzia na członka Prezydium KSN JBR i powierzyli Mu funkcję skarbnika. Prawomocność wyborów potwierdziła Komisja Skrutacyjna w protokołach.

Przewodniczący KSN JBR przedstawił delegatom do zaakceptowania program działania Prezydium w bieżącej kadencji. Program był przedmiotem dyskusji i został zatwierdzony na posiedzeniu Prezydium KSN JBR we wrześniu br. Obejmuje najistotniejsze problemy naszej sfery, wynikające z sytuacji gospodarczej kraju i polityki rządu w odniesieniu do jednostek badawczo-rozwojowych. Uwzględnia także wyzwania wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Zebrani zaakceptowali przedstawione kierunki działania, a mianowicie:

1. Restrukturyzacja i przekształcenia własnościowe.
2. Współpraca z zagranicą w aspekcie planowanego wejścia do Unii Europejskiej i możliwości pozyskiwania środków unijnych na działalność naukowo-badawczą i związkową.
3. Współpraca między jednostkami badawczo-rozwojowymi w obszarze badań.
4. Współpraca z Radą Główną JBR.
5. Współpraca z Komisją Krajową NSZZ "Solidarność".
6. Sprawy płacowe.

Kol. Kazimierz Siciński przedstawił relację z przebiegu spotkania przedstawicieli Krajowej Sekcji Nauki z Ministrem Gospodarki RP, Panem Jackiem Piechotą, które odbyło się 31 lipca br. Spotkanie dotyczyło:

- prac zespołu konsultacyjnego MG ds. sektora JBR,
- sytuacji jednostek, prywatyzacji, likwidacji i pakietów B+R,
- reformy KBN, finansowania badań i systemu kategoryzacji,
- podatków rozwojowego jako narzędzia do pobudzania zainteresowania podmiotów gospodarczych badaniami naukowymi (konceptcja zgłoszona przez KSN),
- utrzymania zwolnień od płacenia niektórych podatków w związku z zapowiedziami ich likwidacji.

Następnie kol. Jerzy Dudek w imieniu KSN zadeklarował pomoc jednostkom podlegającym innym resortom w organizowaniu podobnych spotkań, jeżeli one wystąpią z taką inicjatywą. W dalszej kolejności zgłosił propozycje zmian w regulaminie KSN JBR. Propozycje dotyczyły częstotliwości zebrań plenarnych i ilości członków Prezydium (*por. Zał.1. str.10*). Zjazd przyjął propozycję jednogłośnie.

Na zakończenie obrad delegaci podjęli przygotowaną przez Prezydium KSN JBR uchwałę dotyczącą sytu-

acji panującej w nauce i szkolnictwie wyższym (por. Załącznik 2).

Po zakończeniu obrad WZD odbyło się seminarium dotyczące przekształceń własnościowych JBR, na które zaproszono delegatów i wszystkie Komisje Zakładowe zrzeszone w KSN. Seminarium było zorganizowane z inicjatywy kol. K. Sicinskiego przy współudziale i dzięki uprzejmości Centrum Elektryfikacji i Automatyzacji Górnictwa EMAG.

Ilość uczestników potwierdziła trafność inicjatywy, ale niestety świadczy też o niepokojach i obawach naszego środowiska w związku z przyjętą przez koalicję rządzącą strategią gospodarczą w odniesieniu do JBR-ów.

Przedmiotem seminarium były:

- możliwości przekształceń strukturalno-własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych w warunkach znolizowanej ustawy o JBR.
- zadania organów nadzorujących jednostki badawczo-rozwojowe w procesach przekształceń strukturalno-własnościowych JBR.

Wykłady prowadzili pracownicy Instytutu Organizacji i Zarządzania w Przemysle panowie dr Sławomir Wiankowski i mgr inż. Jarosław Borzęcki. Uczestnicy seminarium otrzymali materiały szkoleniowe.

Protokół sporządziła:
Monika Lankosz, sekretarz KSN JBR.
4 grudnia 2002 r.

***

Załącznik 2.

Uchwała Walnego Zjazdu Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność" Jednostek Badawczo – Rozwojowych

Katowice, 16 listopada 2002 r.

Wieloletnie niedofinansowanie nauki i szkolnictwa wyższego wpływa na znaczne ograniczenie potencjału intelektualnego i jest zagrożeniem dla rozwoju gospodarczego kraju. Z dezaprobatą stwierdzamy, że wszystkie ugrupowania rządzące w ostatnim dziesięcioleciu pomimo głoszonych haseł w swoich programach, że nauka i edukacja to najwartościowsze inwestycje, prowadziły politykę lekceważenia zadań stojących przed nauką i szkolnictwem wyższym. Niskie wynagrodzenia zmuszały pracowników nauki i szkolnictwa wyższego do poszukiwania dodatkowych źródeł utrzymywania rodzin, a niejednokrotnie do rezygnacji z wykonywanego zawodu.

Ze szczególnym niepokojem przyjmujemy doświadczenia ostatniego okresu. W roku 2002 nastąpiło znaczne pogorszenie i tak już złej sytuacji. Analiza projektu budżetu na rok 2003 w działach nauka i szkolnictwo wyższe potwierdza nieodpowiedzialne działania decydentów, które okażą się brzemiennie w skutkach zwłaszcza w kontekście bliskiego wstąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Delegaci na WZD KSN JBR NSZZ "Solidarność" zwracają się do władz RP, do parlamentu i rządu, o przewanie dotychczasowej krótkowzrocznej polityki podporządkowania doraźnym krótkookresowym celom – zadań, które wyznaczają perspektywę rozwojową kraju.

Wiceprzewodniczący Krajowej Sekcji Nauki ds. Jednostek Badawczo-Rozwojowych NSZZ "Solidarność" /-/ Jerzy Dudek	Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność" /-/ Janusz Sobieszkański

Zał.1.

Skład Prezydium Krajowej Sekcji Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych NSZZ "Solidarność" na kadencję 2002 – 2006

L.p.	Nazwisko i imię	Instytucja	Adres służbowy, tel, fax, @
1	Andrzej Andrysiak	Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej, 47-225 Kędzierzyn Koźle, ul Energetyków 9	tel. 077 487-31-76, fax: 077 483-26-60 e-mail: andrzej@icso.com.pl
2	Ewa Błaszczuk	Instytut Techniki Ciepłej 93-208 Łódź, ul. Dąbrowskiego 113	tel. 042 643-26-26, fax: 042 643-66-22 e-mail: itc@itc.edu.pl
3	Alicja Bortkiewicz	Instytut Medycyny Pracy 91-438 Łódź, ul. Św. Teresy 8	tel. 042 631-45-90 fax: 042 656-83-31 e-mail: alab@sunlib.p.lodz.pl
4	Olga Brzezińska Gabler	Instytut Ochrony Roślin 60-318 Poznań, ul. Miczurina 20	tel. 061 864-90-25 Fax: 061 867-63-01
5	Leszek Drobek	Główny Instytut Górnictwa 40-166 Katowice, Pl. Gwarków 1	tel. 0-32-259-26-77, fax: 0-32 2596-533 e-mail: scxld@gig.katowice.pl

6	Jerzy Dudek	Instytut Górnictwa Naftowego i Gazownictwa 31-503 Kraków, ul. Lubicz 25a	tel.0-12 6532512w.127, 6532243, fax:012 6531665, kom: 603123432 e-mail: dudek@igng.krakow.pl e-mail: zndudek@cyf-kr.edu.pl
7	Barbara Jakubowska	Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin 05-870 Błonie Radzików k/Warszawy	tel. 0-22 7253611 w. 356, fax: 022 7254714, kom:603123436, e-mail: b.jakubowska@ihar.edu.pl .
8	Andrzej Jastrzębski	Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa 24-100 Puławy, ul.Czartoryskich 8	tel.081 8863421 w. 213, fax.081 8864547 e-mail: ajast@iung.pulawy.pl
9	Albin Klementowski	Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej 00-002 W-wa, ul. Świętokrzyska 20	tel/fax. 0-22 8265031w.420, kom:603123437 e-mail: ksnjbr@polbox.com
10	Monika Lankosz	Instytut Mineralnych Materiałów Budowlanych,30-969 Kraków, ul.Cementowa1	tel.0-12 6837915, centr:6837900, fax:0-12 6837901, e-mail: monikalankosz@immb.com.pl
11	Elżbieta Lipińska-Łuczyn	Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej, 47-225 Kędzierzyn Koźle, ul Energetyków 9	tel. 0-77 487-34-83, fax: 0-77 483-26-60 e-mail: elzbieta@icso.com.pl e-mail: c-dur@gazeta.pl
12	Jerzy Łabędź	Instytut Ekspertyz Sądowych 31-033 Kraków, ul. Westerplatte 9	Tel. 422-87-55 w. 152 fax: 0-12 422-38-50 e-mail: jlabeledz@ics.krakow.pl
12	Anna Modzelewska – Artzt	Instytut Wzornictwa Przemysłowego 00-236 Warszawa, ul. Świętojerska 5/7	tel. 0-22 8316837, 8318121, fax: 0-22 8316478, e-mail: bibliowzor@iwp.com.pl
13	Kazimierz A. Siciński	Centrum Elektryfikacji i Automatykacji Górnictwa EMAG 40-189 Katowice, ul. Leopolda 31	tel. 0-32 2007874, kom: 603123433, fax: 0-32 2007701(704) e-mail: xicinski@wp.pl e-mail: xicinski@emag.katowice.pl
14	Jerzy Szkutnicki	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, 01-673 Warszawa, ul. Podleśna 61	tel. 0-22 56 94 373, fax.0-22 83 45 466 e-mail: jerzy_szkutnicki@imgw.pl
15	Krzysztof Weiss	Instytut Tele i Radiotechniczny 03-450 Warszawa, ul. Ratuszowa 11	tel/fax: 0-22 619-64-60 e-mail: kweiss@itr.org.pl
16	Marek Wirowski	Instytut Badawczy Leśnictwa 00-973 W-wa,ul.Bitwy W-wskiej 1920 r.3	0-22 822-32-01 w. 276, fax: 0-22 824-7481 e-mail: M.Wirowski@ibles.waw.pl
17	Zdzisław Żółkiewicz	Instytut Odlewnictwa 30-418 Kraków, ul. Zakopiańska 73	tel. 0-12 26 18 424, centr. 0-12 26 18 111 fax: 0-12 2660870; e-mail: kzs@iod.krakow.pl

Komisja Rewizyjna 2002 – 2006

L.p.	Nazwisko i imię	Instytucja	Adres służbowy, tel., fax, @
1	Henryk Aleksa	Główny Instytut Górnictwa 40-166 Katowice, Pl. Gwarków 1	tel. 0-32-259-26-77 fax: 0-32 2596-533
2	Wojciech Grodzki	Instytut Badawczy Leśnictwa 30-605 Kraków, ul. Fredry 39	tel. 0-12 266-35-11 e-mail: Zxgrodz@cyf-kr.edu.pl
3	Andrzej Kaczmarowski	Instytut Obróbki Skrawaniem 30-011 Kraków, ul. Wrocławska 37a	Tel. 0-12 633-93-33 e-mail: akaczmar@ios.krako.pl
4	Bronisław Nizioł	Instytut Fizyki Jądrowej 31-342 Kraków, ul. Radzikowskiego 152	Tel:0-12 622-82-85, Fax: 0-12 662-84-58 e-mail: Krzysztof.Kerc@ifj.edu.pl
5	Anna Szafrowska	Instytut Warzywnictwa 96-100 Skierniewice, ul 3 Maja 1/3	Tel. 0-46-833-40-38

Plany pracy poszczególnych Komisji KSN NSZZ “Solidarność”

w kadencji 2002 - 2006

====

Warszawa, 18.01.2003

Plan prac Komisji KSN ds. Organizacji i Finansowania Nauki

Podstawowe zadania Komisji, to:

- Monitorowanie polskiego systemu nauki i szkolnictwa wyższego wraz z analizą zmian w Europie i na świecie.
- Analiza systemu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego - w szczególności bilansowanie realizowanego programu poprawy wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym oraz analiza zasad podziału między szkoły wyższe dotacji z budżetu państwa.

- Aktualizacja projektu KSN ustawy “Prawo o szkolnictwie wyższym”.
- Współpraca z Komisjami KSN przy zgłaszaniu propozycji zmian legislacyjnych dotyczących nauki i szkolnictwa wyższego i opiniowanie innych projektów legislacyjnych wnoszonych do Sejmu RP.
- Współpraca z Komisjami KSN w sprawach bieżących dotyczących nauki i szkolnictwa wyższego, w szczególności

ści współpraca przy opracowaniu Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Szkół Wyższych.

• Udział w posiedzeniach komisji sejmowych, szczególnie Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, a także w posiedzeniach Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

Jerzy Olędzki

Komisji ds. Legislacyjnych Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"

Poznań, dnia 6 lutego 2003 roku

Pan Janusz Sobieszczęński
Przewodniczący Rady Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ "Solidarność", Warszawa

Odpowiadając na pkt. 2 proponowanego porządku obrad Rady Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność", z dnia 25 stycznia 2003 roku, przedstawiam:
Skład Komisji ds. Legislacyjnych Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność":

Krystyna Andrzejewska   przewodnicząca, UAM
Poznań

Członkowie:

Jarosław Mikołajewicz   UAM Poznań

Kazimierz Świrydowicz   UAM Poznań

oraz

Plan pracy komisji na 2003 rok.

• Komisja w najbliższym czasie zamierza ponownie wnioski o wprowadzenie do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych następujących kwestii:

zaliczenia pobytu za granicą wynikającego ze skierowania udzielonego na podstawie odrębnych przepisów o kierowaniu za granicę pracowników uczelni w celach naukowych, dydaktycznych i szkoleniowych, do okresu "nieskładkowego" - dotyczy również innych podmiotów naukowych, do których mają zastosowanie powołane przepisy.

- na bieżąco będziemy udzielać porad prawnych członkom NSZZ "Solidarność" oraz wydawać opinie na wnioski Komisji Zakładowych,
- nadal będziemy brali udział w negocjacjach np. w MENiS w sprawach dotyczących pracowników Uczelni,
- będziemy opiniować akty prawne znajdujące się w sferze zainteresowań KSN.

Przewodnicząca Komisji ds. Legislacyjnych
KSN NSZZ "Solidarność"
Krystyna Andrzejewska

Plan pracy Komisji Interwencji KSN NSZZ "Solidarność"

Komisja Interwencji będzie w dalszym ciągu zajmowała się:

1. Udzielaniem pomocy w indywidualnych przypadkach naruszenia prawa pracy przez pracodawców poczynając od interwencji bezpośrednio u pracodawców aż do wniesienia spraw do sądów pracy i reprezentowania pracowników w tych sądach na podstawie art. 462 i 465 KPC.
2. Udzielaniem pomocy Komisjom Zakładowym w przypadku naruszenia przez pracodawców prawa pracy, prawa związkowego, a także przy negocjowaniu regulaminów i układów zbiorowych pracy.
3. Udzielaniem pomocy Komisjom Zakładowym przy opracowywaniu układów zbiorowych pracy i regulaminów pracy, wynagradzania, ZFŚS, nagród itp.
4. Udzielaniem pomocy Komisjom Zakładowym w rozwiązywaniu sporów zbiorowych - uczestnicząc w nich w charakterze negocjatora, mediatora lub eksperta.

5. Udzielaniem pomocy Komisjom Zakładowym przy zwolnieniach grupowych.
  6. Udzielaniem porad prawnych członkom związku i Komisjom Zakładowym.
  7. Prowadzeniem szkoleń z szeroko pojętego prawa pracy.
  8. Współdziałaniem przy opracowaniu projektów nowych aktów prawnych (legislacja) w dziale nauka i szkolnictwo wyższe.
  9. Prawnym wspomaganie działań Rady i Prezydium KSN.
- Do najważniejszych działań Komisja zalicza prowadzenie szkoleń dla Komisji Zakładowych w szkołach wyższych i instytutach naukowych w dziedzinie prawa pracy, prawa związkowego, układów zbiorowych pracy. Szczególny nacisk należy położyć na zagadnienia związane z systemami wynagrodzeń w szkołach wyższych.

Edward Krauze

Program prac Komisji ds. Płac Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"

1. Współdziałanie członków Komisji w pracach nad tworzeniem projektu Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy (PUZP) dla szkolnictwa wyższego.

2. Udział członków Komisji w negocjacjach z MENiS i innymi resortami dotyczących wdrożenia PUZP.

3. Kontynuacja prac nad dalszym doskonaleniem ankiet płacowo-finansowych z ewentualnym poszerzeniem ich zakresu.
4. Przygotowanie materiałów stanowiących podstawę do wdrożenia I i III etapu wzrostu wynagrodzeń.
5. Udział w negocjacjach dotyczących wdrożenia II i III etapu wzrostu wynagrodzeń.
6. Ewentualny udział w pracach w zespołach Komisji Trójstronnej w zakresie kształtowania wynagrodzeń w sferze budżetowej. Opiniowanie dokumentów w tym zakresie.
7. Opiniowanie nowelizacji algorytmu rozdysponowania środków na działalność dydaktyczną

8. Pomoc przy rozstrzygnięciu problemów z zakresie plac w uczelniach.
9. Podjęcie prac nad wdrożeniem ulg za przejazdy środkami komunikacji.
10. Podjęcie działań nad powiększeniem składu Komisji o przedstawicieli jednostek pozauczelnianych (JBR-y, PAN) oraz uczelni zrzeszonych w innych sekcjach i sekretariatach Komisji Krajowej.
11. Opracowanie listy kontaktów z każdą uczelnią. Wskazanie przedstawiciela zajmującego się problemami plac i finansowania. Uaktualnienie listy koordynatorów z poszczególnych ośrodków naukowych. Kontakty za pośrednictwem: poczty komputerowej, tel., fax.

Jerzy Żurak

Zadania Komisji Zagranicznej KSN NSZZ "Solidarność" w kontekście prac EI i ETUCE

Prace merytoryczne Education International(EI) w dziedzinie szkolnictwa wyższego i badań są prowadzone głównie w ramach jej Stałego Komitetu Szkolnictwa Wyższego i Badań (HERSC). Komitet zbiera się 2 razy w roku, zwykle w Brukseli. Jeśli istnieją ku temu szczególne powody, jego posiedzenia mogą być organizowane w innym kraju. Takie powody zaistniały w ostatnich 2 latach dwukrotnie: jedno z posiedzeń Komitetu odbyło się w Berlinie, a drugie - w Barcelonie. Poszczególne związki zawodowe są reprezentowane w Komitecie przez stałych przedstawicieli (president, secretary general, lub international secretary). Ta zasada jest ważna ze względu na potrzebę zachowania ciągłości prac HERSC.

EI organizuje także światowe konferencje poświęcone szkolnictwu wyższemu. Zgodnie z programem konferencje tego typu są organizowane co dwa lata, przy czym miejsce konferencji jest zmienne. Dotychczas odbyły się 3 konferencje: pierwsza - w Paryżu (1997), druga - w Budapeszcie (1999) i trzecia - w Montrealu (w marcu 2002). Kolejna konferencja odbędzie się prawdopodobnie w Dakarze (Senegal) w listopadzie 2003 r. W tego typu konferencjach uczestniczą przede wszystkim przedstawiciele władz poszczególnych organizacji związkowych i w zależności od zamożności związku także inne osoby. W przypadku niektórych związków zawodowych te delegacje są bardzo liczne.

W bieżącym roku Słowenia zapoczątkowała cykl stałych konferencji, w założeniu mających być miejscem współpracy związków zawodowych z Europą Środkowej i Wschodniej (wszystkich związków zawodowych działających w dziedzinie edukacji, a nie tylko szkolnictwa wyższego). Poza wymianą informacji na tematy edukacyjne i związkowe na tych konferencjach, w których zgodnie z przyjętym dokumentem końcowym powinny uczestniczyć osoby mogące reprezentować związki, będą uzgadniane wspólne stanowiska w różnych sprawach w stosunku do podejmowanych przez władze europejskie EI, a istotnych dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Warunkiem zorganizowania tego typu spotkań jest pokrycie przez organizatora kosztów pobytu jednego uczestnika z każdego związku zawodowego. Organizacji drugiego spotkania podjęła się Turcja. Spotkanie to odbędzie się w Istambule w dniach 12-13 września 2003 r. Gospodarze spotkania pokryją koszty pobytu dwóch osób, natomiast koszty przejazdu musi pokryć organizacja wysyłająca.

Od początku lat 90. organizowane są Konferencje Bałtyckie, w których udział biorą związki zawodowe nauczycielskie z krajów położonych wokół Morza Bałtyckiego plus Norwegia, łącznie 10 krajów. Początkowo były to konferencje oddzielnie organizowane przez związki nauczycielskie i szkolnictwa wyższego. Konferencje szkolnictwa wyższego nosiły nazwę "Mare Balticum". Najbliższa Konferencja Bałtycka, przesunięta z poprzedniego roku na rok bieżący, odbędzie się w dniach 1-2 kwietnia w St. Petersburgu. Liczbę delegatów z każdego związku zawodowego ustalono na poziomie 3 osób.

Poza posiedzeniami HERSC oraz w/w konferencjami, na poziomie europejskim są organizowane seminaria, okrągłe stoły, spotkania zespołów roboczych, szkolenia. Spotkania te EI i ETUCE organizują najczęściej samodzielnie, czasem we współpracy z organizacjami międzynarodowymi takimi jak: UNESCO, OECD, a w przypadku ETUCE - we współpracy z odpowiednimi dyrektoriatami Unii Europejskiej. Warto zauważyć, że spotkania te dotyczą najczęściej edukacji na poziomie szkolnictwa niższego. Koszty uczestnictwa pokrywają zwykle organizacje wysyłające, choć zdarza się, że EI częściowo dofinansowuje uczestnictwo przedstawicieli z Europy Środkowej i Wschodniej (niestety ostatnio coraz rzadziej).

Seminaria organizowane w kraju:

KSN utrzymuje bardzo bliskie kontakty z GEW (Niemcy), SULF (Szwecja) i ze Związkiem Edukacji i Nauki na Słowacji. Kontakty te mają formę regularnych seminariów, w przypadku Słowacji odbywających się przemiennie w Polsce i u naszych południowych sąsiadów. Te kontakty powinny być nie tylko kontynuowane, ale i dalej rozwijane. Na Komisji Zagranicznej spoczywa obowiązek organizacji seminariów w Polsce. Wydaje się, że ta forma współpracy powinna być dalej rozwijana i poszerzana o inne kraje (Republika Czeska, Rosja, a także pozostałe kraje skandynawskie – Dania, Norwegia, Finlandia).

Aby ułatwić poszczególnym osobom wybór tematyki, w której chciałyby się specjalizować, niżej zamieszczam spis zagadnień, które występują w programach różnej rangi spotkań związkowców na poziomie europejskim w dziedzinie edukacji i nauki. Tematyka dotycząca edukacji i nauki oraz tematyka ściśle związkowa będąca przedmiotem zainteresowania EI i ETUCE:

- globalizacja, wpływ porozumień GATS na szkolnictwo wyższe, śledzenie wydarzeń w tej dziedzinie, stanowisko Polski i innych krajów w sprawie dalszej liberalizacji rynku edukacyjnego naszego kraju,
- “Proces Boloński” (dwuetapowy cykl studiów – bachelor i master, ECTS, usuwanie barier w mobilności, nauczycieli, pracowników naukowych i studentów itd.) (bliższa informacja w książce R. Mosakowskiego pt. “Szkolnictwo wyższe w krajach UE”),
- uznawalność kwalifikacji i dyplomów na poziomie europejskim, zapoznanie członków KSN z dyrektywami UE w dziedzinie szkolnictwa wyższego i nauki, a także z dokumentami innej rangi jak: decyzje, rekomendacje, rezolucje, komunikaty,
- akredytacja kierunków studiów i szkół wyższych,
- programy UE: VI Program Ramowy, Sokrates i jego podprogramy, program Leonardo da Vinci, udział w dyskusji nad kształtem tych programów w okresie do roku 2007 r.,
- warunki pracy i płace nauczycieli akademickich, kontraktowe zatrudnienia, krótkookresowe i dłuższe o ograniczonym czasie trwania (precorious employment), negocjacje zbiorowe,
- kształcenie i dokształcanie nauczycieli, niedobór i niewystarczająca podaż nauczycieli,
- edukacja przedszkolna,
- kształcenie zawodowe w krajach Unii Europejskiej,
- jakość kształcenia na studiach wyższych,
- jakość kształcenia na niższych poziomach edukacji,
- nauczanie języków obcych, edukacja międzykulturowa,
- nowe technologie w nauczaniu,
- sprawy równych możliwości (równość płci),
- przemoc w szkole,
- etyka w badaniach naukowych (kodeks etyczny).

Do zdań Komisji Zagranicznej będzie należeć:

- inicjowanie i organizowanie związkowych konferencji, seminariów i innych spotkań międzynarodowych w Polsce,
- obsługa pobytu gości zagranicznych w Polsce,
- śledzenie i ewentualne tłumaczenie na język polski stanowisk podejmowanych przez władze związkowe na poziomie europejskim,
- przybliżanie członkom KSN misji, organizacji i funkcjonowania związków zawodowych działających w krajach europejskich w dziedzinie edukacji i nauki,
- tłumaczenie i analiza dokumentów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki, wydawanych przez UE i inne organizacje międzynarodowe, jak np. OECD, UNESCO,
- śledzenie i informowanie o “Procesie Bolońskim” i tworzeniu “Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego”,
- przygotowywanie listów protestacyjnych lub popierających stanowiska innych związków zawodowych walczących o prawa związkowe oraz autonomię szkół wyższych i wolność akademicką.

Oczekuję, że członkowie Komisji Zagranicznej w terminie do 7 lutego 2003 r. dokonają wyboru tematyki, w której chcieliby się specjalizować. Nie wyklucza to oczywiście interesowania się szerszą paletą zagadnień. Jak wynika z podanej wyżej listy zagadnień część tematyki jest związana z edukacją na poziomie szkolnictwa niższego. Byłoby idealnie, gdyby udało się jak największej liczbie osób powiązać tematykę związkową ze swoją tematyką zawodową. Takie przypadki jednak będą prawdopodobnie należały do rzadkości.

Ryszard Mosakowski

Krystyna Andrzejewska

Stanowisko

Komisji Zakładowej NSZZ “Solidarność” Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2003 roku

w sprawie dokumentu Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu pt. “Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do roku 2010”

1. Przedłożony projekt ma jedną główną zaletę: stawia problem, i to odważnie, i dlatego jego autorom należy się uznanie, choć nie podzielamy poglądów w przedstawionych tam kwestiach. Prowokuje także do dyskusji, i poniższe uwagi są naszym głosem w kwestiach podjętych w tym opracowaniu. Uważamy, że w przedstawionym kształcie nie może zostać przyjęty jako strategia rozwoju polskiego szkolnictwa wyższego i nauki polskiej.
2. Już na wstępie podkreślamy elementy tego programu, które są zdecydowanie nie do przyjęcia; Po pierwsze, **absurdalne jest to, że zakłada się pięciokrotny (w stosunku do roku 1990) wzrost liczby studentów bez podniesienia nakładów finansowych.** Dalej, **odrywa się nauczanie od**

uprawiania nauki. Ponadto **nie zgadzamy się też z założeniem, że należy odejść od „elitarności” kształcenia.** Wreszcie, analizując możliwości edukacyjne polskich uczonych **nie wspomina się o potencjale ukrytym w Polskiej Akademii Nauk.**

STUDIA I STUDENCI – DIAGNOZA

1. W naszej analizie tego dokumentu przyjmujemy oczywiste, jak się wydaje, założenie, że rozkład zdolności wśród polskiej młodzieży jest rozkładem normalnym, to znaczy daje krzywą Gaussa; nie jesteśmy narodem złożonym z samych ludzi znakomicie uzdolnionych.
2. Zaczniemy od szkolnictwa średniego i od naboru na studia. Z uwagi na przemiany gospodarcze zmniejszyła się ilość szkół zawodowych i zwiększył się

- nacisk na licea ogólnokształcące; zaczęła do nich trafiać młodzież mniej uzdolniona, toteż w perspektywie należy się liczyć z obniżeniem poziomu nauczania w liceach. Jeśli wejdzie w życie tzw. nowa matura, uczelnie wyższe zostaną pozbawione bezpośredniego wpływu na to, kto będzie w nich studiował. Nie pozostanie to bez wpływu na poziom kształcenia. Postulowalibyśmy uczelniom typu akademickiego przyznanie prawa do jakiejś formy selekcji kandydatów na studia akademickie.
3. Odnieśmy się do pojęcia „współczynnika skolaryzacji”. Podawanie, jaki jest „współczynnik skolaryzacji” w innych krajach (zwłaszcza w USA) bez podania, na jakim poziomie są w danym kraju studia, jest nadużyciem, bowiem za studia wyższe często uchodzą wszystkie możliwe formy kształcenia pomaturalnego, także zwyczajne szkoły pomaturalne. Po drugie, jeśli w danym kraju współczynnik ten jest bardzo wysoki, to znaczy, że kształci się na „wyższym” poziomie także osoby o delikatnie mówiąc umiarkowanej inteligencji. co wynika po prostu z krzywej Gaussa. Nie można więc bezkrytycznie narzekać na nasz niższy współczynnik skolaryzacji wyższej i na wszelkie sposoby (ale, jak wynika z opracowania – bez dodatkowych nakładów finansowych ze strony państwa) współczynnik ten podnosić. Trzeba także – odnosząc się do „zadania” zwiększenia współczynnika skolaryzacji pięć razy w stosunku do roku 1990 - zadać pytanie, o jakim poziomie miałyby kończyć młodzież studia mniej zdolna: czy mają to też być pełne studia typu uniwersyteckiego.
  4. Nie podzielamy też poniekąd entuzjastycznej, pozytywnej opinii na temat wzrostu „współczynnika skolaryzacji” – zwiększenia ilości studentów w ostatnim dziesięcioleciu. To, co budzi optymizm to tylko pęd do kształcenia i uprzytomnienie sobie przez młodzież, że dalsze losy zależą od poziomu wykształcenia, a nawet zgoda na ponoszenie w tym celu niemałych kosztów finansowych.
  5. Co do poziomu wykształcenia, uzyskanego przez młodzież w ostatnich latach, jesteśmy pełni krytycyzmu. Zwiększenie bowiem ilości absolwentów odbyło się dwiema drogami:
    - Po pierwsze zwiększono ilość studentów szkół państwowych, w szczególności studentów studiów zaocznych. Spowodowało to zwiększenie obowiązków pracowników naukowo-dydaktycznych, a pośrednim skutkiem było masowe wprowadzenie egzaminów pisemnych i testowych. W tej sytuacji trudno o utrzymanie poziomu i o należyte oddziaływanie wychowawcze, przez własny przykład, skoro profesor miewa kontakt ze studentem tylko pośrednio, poprzez pracę pisemną, czy jeszcze gorzej - przez test. Dalej, poziom nauczania na studiach zaocznych, wbrew założeniom, jest zdecydowanie niższy, niż na studiach stacjonarnych (o oddziaływaniu wychowawczym nawet szkoda tu mówić). Spowodowane jest to mniejszą ilością zajęć i faktem, że studenci za-oczni często pracują zawodowo, a także tym, że przy aktualnym stanie finansowania szkół wyższych stan finansów szkoły wyższej w dużym stopniu zależy od ilości płacących za studia studentów zaocznych.
    - Po drugie, powstało, jak wynika z opracowania, ok. 250 szkół prywatnych. Nazwijmy to po imieniu: jest to biznes edukacyjny, prowadzony dla zysku, a nie działalność edukacyjna, prowadzona dla dobra społeczeństwa. Jeśli zważy się na to, że do 80% studentów takich szkół to studenci zaoczni, to uwzględniając uwagi poczynione co do studentów zaocznych na uczelniach państwowych, niski poziom nauczania jest oczywisty. Dodajmy, że z uwagi na rozkład zdolności (krzywa Gaussa) ta zwiększona liczba studentów to przede wszystkim osoby o umiarkowanej potencji intelektualnej. W tej sytuacji trudno wyrażać radość z uzyskanych efektów edukacyjnych. Autorzy „projektu” są zdaje się podobnego zdania, pisząc że zadaniem powinna być teraz „poprawa jakości i efektywności (?) systemu studiów wyższych”. Nie sądzimy, by taka przemiana ilości w jakość była możliwa z uwagi na wzmiankowany wyżej rozkład zdolności w populacji według krzywej Gaussa, ale zgadzamy się, że pewne kroki w celu ukrócenia działalności tych uczelni prywatnych, które wypuszczają absolwentów o niskim poziomie, są konieczne.
  6. Na koniec tej krytycznej analizy stanu szkolnictwa dodajmy, że uczelnie prywatne kształcą tylko w kierunkach „tanich” (wyjawszy informatykę): ekonomii, zarządzaniu, administracji itp., a nie kształcą w kierunkach, które są „drogie”: np. fizyka, chemia, biologia i inne nauki przyrodnicze i techniczne, wymagające znacznych nakładów finansowych, a które są ważne dla rozwoju nauki polskiej. Dodatkowo to wzmacnia nasze przekonanie o tym, że chodzi tu o biznes, a nie o dobro polskiej młodzieży. Od programu ministerialnego oczekivalibyśmy przychylniejszego potraktowania kierunków i uczelni przyrodniczych i technicznych i objęcia ich szczególniejszą opieką, także finansową, oraz podjętych starań o zwiększenie na stronach władz państwowych może być to, że to zwiększenie liczby studentów odbyło się faktycznie nie tylko bez zwiększenia nakładów na szkolnictwo wyższe, ale wręcz przy zmniejszanych systematycznie nakładach. Z przykrością wypada wspomnieć o tym, że utrwaliła się praktyka przekazywania tylko od 95,2% do 96,1% niezbędnych uczelniom środków z dotacji budżetowej. Wszystko to wymusza na uczelniach otwieranie studiów płatnych, zwłaszcza zaocznych, z niekorzystnymi konsekwencjami co do poziomu studiów wskazanymi w punktach poprzednich. **Także z najwyższym niepokojem zauważamy, że przedłożony nam projekt dokumentu planuje dalsze zwiększanie ilości studentów bez zwiększenia na to nakładów finanso-**

wych. Cena za to jest jasna: jeszcze większe obciążenie pracowników (brak pieniędzy to brak nowych etatów) i dalsze obniżanie poziomu studiów, a także mniejsza wydajność naukowa polskich uczonych, zmuszanych w tej sytuacji do pracy na wielu etatach, albo do znacznego zwiększenia obowiązków w jednej, macierzystej uczelni.

STUDIA I STUDENCI – NASZE WNIOSKI

W naszych propozycjach wychodzimy od następujących założeń, z których niektóre zostały pominięte w „Strategii”.

1. Uważamy, że zadaniem wyższych uczelni jest kształcenie ludzi kulturalnych, inteligentów. W polskiej tradycji inteligencja to grupa o ustalonym prestiżu społecznym i intelektualnym, mająca wręcz poczucie misji wobec społeczeństwa, i takich właśnie ludzi mają kształcić nasze wyższe uczelnie. W tym sensie jesteśmy za elitarnością szkolnictwa wyższego.
2. Uważamy także, że należy utrzymać dotychczasowy poziom studiów, w szczególności poziom prac magisterskich, tak aby dyplom magistra wciąż oznaczał wyższe wykształcenie: a nie zastępować go stopniem doktora, nadając wszystkim absolwentom (niezależnie od poziomu) stopień magistra.
3. Studia wyższe to nie tylko kształcenie, ale i wychowywanie, a efektem ich ma być nie tylko zdobycie wiedzy, na co nacisk kładą autorzy „Strategii”, ale także wszechstronny ogólny rozwój osobowości, tak duchowy, jak i fizyczny, w szczególności rozbudzenie potrzeb kulturalnych, czy ogólniej – udział w „wyższej”, niekonsumpcyjnej czy masowej kulturze.
4. Nie wiemy, w jaki sposób eksperci ministerialni ustalili „współczynnik skolaryzacji”, który mamy osiągnąć; póki nie zostaną podane kryteria, póty nie ma sensu dyskusja nad tym, ilu studentów należy kształcić: być może mniej, niż założono to w projekcie.
5. Ostatnia wreszcie sprawa, to konieczność właściwego dla wyższych uczelni łączenia dydaktyki z badaniami naukowymi. Prace magisterskie licencjackie (o doktorskich nie mówiąc) mają pozostać (przynajmniej w intencji) pracami badawczymi.
6. Podkreślamy jednak, że nie kwestionujemy woli kształcenia, prezentowanej przez liczne rzesze młodzieży mniej zdolnej i nie widzimy powodów blokowania jej dostępu do kształcenia.

Z przyjętych założeń wynikają następujące wnioski:

1. Kształcenie inteligentów wymaga bezpośredniego kontaktu nauczającego z nauczonym. Nie da się kształcić przyszłej elity intelektualnej nauczając za pomocą testów czy internetu. Kontakt taki jest dziś coraz słabszy z uwagi na liczbę studentów. Za zdecydowanie pozbawione sensu uważamy umasowienie modnego na Zachodzie kształcenia na poziomie wyższym przez internet, podobnie jak i umasowienie studiów eksternistycznych.

2. Kształcenie powinno się odbywać w dużych ośrodkach miejskich, w których istnieje życie kulturalne. Zapotrzebowanie małych ośrodków na osoby o wyższych kwalifikacjach zawodowych można zaspokajać stwarzając warunki do pracy i życia dla takich osób; stworzenie takich warunków, a nie nowej słabej uczelni powinno być zadaniem społeczności lokalnych.
3. Najsensowniejszym wyjściem byłoby **szkolnictwo typu zawodowego powszechniejsze i dostępne dla średnio uzdolnionej młodzieży** (odpowiedniki szkół pomaturalnych); znakomita większość szkół prywatnych i tak oferuje tylko taki poziom kształcenia, i nie ma co udawać, że jest to szkolnictwo wyższe równoważne akademickiemu. Szkoły takie nie prowadzą działalności badawczej, i nie powinno się tego od nich wymagać. Są to odpowiedniki „kolegiów” amerykańskich; a nadawanym przez nie stopniem powinien być tylko stopień licencjata. **Zasadą powinno być przyznawanie prawa do nadawania stopnia magistra tylko takim uczelniom, które prowadzą samodzielną działalność naukową.** Oddzielną więc grupę stanowić powinny uczelnie typu akademickiego, prowadzące badania naukowe, tworzące środowisko kulturalne i naukowe i mające prawo nadawania stopnia magistra i doktora. Uzupełniające studia magisterskie powinny się odbywać w uczelniach typu akademickiego i być poprzedzone **egzaminem**; wymusi to dodatkowo należyty poziom kształcenia w szkołach nie mających uprawnień do nadawania tytułu magistra. Ograniczy to nieco nacisk młodzieży mniej zdolnej na uzyskanie stopnia magistra. Wprowadzenie tytułu licencjata uważamy za krok we właściwym kierunku.
4. Nie widzimy natomiast potrzeby upowszechniania kształcenia na poziomie doktorskim. Jest ono powszechniejsze w USA, ale doktorat ma tam często rangę naszej pracy magisterskiej, a nie ma zasadniczo na celu przygotowania do dalszej pracy naukowej, jak się to dzieje u nas. I tak, z uwagi na rozwój studiów doktoranckich pośpiesznie kształcących doktorów, poziom doktoratów uległ istotnemu obniżeniu, i to nawet na prestiżowych uczelniach.
5. Utrzymanie jak dotąd niezłego (mimo wszystko) poziomu szkolnictwa wyższego jest istotne także dlatego, że w perspektywie wejścia do Unii można będzie występować z ofertą edukacyjną na zewnątrz, dla studentów zagranicznych. Formę tę stosują już akademie medyczne; mogą też stosować uczelnie, mające kierunki matematyczno-przyrodnicze. Pracownicy tych uczelni często mają już praktykę prowadzenia zajęć w języku angielskim. To samo dotyczy studiów doktoranckich w języku angielskim. Należy więc utrzymać dotychczasowy poziom uczelni akademickich, ich wyposażenie dostosować do standardów Unii, i nie dopuścić do obniżenia poziomu polskich uczonych i do

obniżenia poziomu edukacji w polskich szkołach wyższych.

6. Z uwagi na niski poziom studiów zaocznych (zwłaszcza w szkołach prywatnych) proponujemy dwa rozwiązania. Pierwsze, to obowiązek zaznaczenia w dyplomach, czy ktoś kończył studia zaoczne czy stacjonarne. Drugie, to ustawowe ograniczenie liczby studentów zaocznych: nie powinna ona przekraczać liczby studentów stacjonarnych. Ograniczenia takie dotyczą szkół państwowych, i nie ma powodu, by dotyczyły tylko tych szkół.
7. Ostatnią wreszcie kwestią, którą akurat powinien się zająć Minister Edukacji Narodowej i Sportu, to starania o środki finansowe: kredyty, stypendia i pożyczki dla studentów; można by pomyśleć o powrocie do idei „stypendiów fundowanych” przez indywidualnych sponsorów, przyszłych pracodawców czy instytucje np. samorządowe, którym zależy na ściągnięciu specjalistów na swój teren.

PRACOWNICY WYŻSZYCH UCZELNI

1. Zgadza się co do tego, że **problemem szkolnictwa wyższego jest niedostateczna liczba samodzielnych pracowników naukowych**, dlatego za urągające zdrowemu rozsądkowi uważamy prezentowanie niekiedy pomysłu obniżenia wieku emerytalnego dla pracowników naukowych pod szyldem „podporządkowanie się” wymogom Unii Europejskiej.
2. Zgadza się także z tym, że wieloletowość nie jest zjawiskiem pozytywnym uważamy jednak, że jest wymuszona przez niskie wynagrodzenia pracowników uczelni.
3. Nie zgadzamy się natomiast z entuzjastyczną oceną studiów doktoranckich.
  - Obok pewnych zalet mają one i istotne wady. Pierwszą wadą jest to, że statystycznie **zdecydowanemu obniżeniu uległ poziom doktoratów**. Powodem jest to, że czas pisania doktoratów skrócono o połowę (z ośmiu do czterech lat), faktycznie bez możliwości przedłużenia czasu. W naukach matematyczno-przyrodniczych, wymagających czasochłonnych niekiedy badań, okres ten nie zawsze jest wystarczający. Przy braku możliwości przedłużenia czasu promotorzy często zgadzają się na puszczenie rozpraw niedostatecznie dopracowanych.
  - W przypadku studiów doktoranckich, co wydaje się paradoksalne, **trudno mówić o systematycznym kształceniu młodej kadry naukowej**, gdy doktorant musi działać pod naciskiem krótkich terminów. Jego zadaniem nie jest samokształcenie, lecz napisanie w terminie rozprawy. Kiedy więc przestudiuje wszystko to, co jest niezbędne do pełnej orientacji w swej dziedzinie? Chyba nie po habilitacji, bo wtedy ma kierować pracą innych.
  - Wobec niskiego stypendium **wielu doktorantów podejmuje pracę poza uczelnią**; nie da się bowiem utrzymać rodziny za stypendium, a trudno odmówić doktorantowi prawa do założenia rodziny; a to dodatkowo zmniejsza ilość czasu.

- Studia doktoranckie mają jeszcze jedną wadę: **brak stabilizacji zawodowej**. Absolwent studiów doktoranckich rozpoczyna karierę zawodową w wieku trzydziestu lat, i to bez gwarancji otrzymania zatrudnienia. Ma natomiast obowiązek szybkiego napisania habilitacji. Nawiasem mówiąc, już teraz wiadać niechęć do podejmowania problematyki badawczej, która nie rokuje szybkich wyników, choć jest naukowo obiecująca.
  - Następną wadą **to niejasny status prawny doktoranta**: zawieszenie pomiędzy studentem, a pracownikiem.
4. Kształcenie młodej kadry naukowej jest procesem „rękodzielniczym”, opiera się na relacji mistrz – uczeń, i przez to przeskoczyć się nie da. Przekazywanie umiejętności wymaga tu kontaktu bardzo osobistego. Bywają osoby bardzo zdolne, i one sobie radzą bez „szybkich ścieżek awansu”. Na kształcenie przyszłego uczonego potrzebny jest czas i opiekun naukowy, a także kontakty z innymi uczonymi.
  5. Propozycję tych „szybkich ścieżek awansu” uważamy za nieporozumienie. W wielu przypadkach wystarczyłoby po prostu odciążenie adiunktów od nadmiernych obowiązków dydaktycznych, by mogli się skupić na pisaniu habilitacji, więc poszerzyć możliwości uzyskiwania urlopów naukowych. Zamiast więc podnosić obciążenia dydaktyczne w ramach pospiesznego zwiększania „współczynnika skolaryzacji” - co musi zaowocować większym obciążeniem dydaktycznym grupy adiunktów - **postulujemy stworzenie systemu odciążania czy zwalniania od dydaktyki tych, którzy są w trakcie przygotowywania habilitacji, a także systemu inwestowania w adiunktów i profesorów: stypendia badawcze, kursy językowe, ułatwienia w dłuższych wyjazdach zagranicznych, finansowanie udziału w konferencjach międzynarodowych czy wymianę z zagranicznymi uniwersytetami, umożliwiającą naukę prowadzenia zajęć dydaktycznych w obcym języku**. Jest jasne, że na to są niezbędne środki finansowe, i o to właśnie powinno zadbać Ministerstwo. Przy takim systemie po pewnym czasie ilość kadry naukowej o najwyższych kwalifikacjach wzrośnie i problem kadr zostanie rozwiązany.
  6. Postulujemy zatem kontynuowanie zatrudniania na stanowiskach asystentów tam gdzie interes uczelni i przyszłego uczonego będzie tego wymagał, tak aby stacjonarne studia doktoranckie nie były jedyną faktycznie formą uzyskania stopnia doktora. Z drugiej strony, warto może upowszechnić praktykę robienia doktoratów przez osoby spoza uczelni (np. nauczycieli) i zachęcać do tego, ale doktoryzować bez przesadnego pośpiechu i na należytych poziomie.
  7. Za zdecydowanie pozytywną uważamy reformę systemu poprawy wynagrodzeń dla pracowników szkół wyższych, jakkolwiek przesunięcie II i III

etapu poprawy wynagrodzeń uważamy za skandaliczne. Zakończenie tej reformy (więc znaczące podniesienie dochodów) zmniejszy niebezpieczeństwo odpływu młodej kadry, a przy tym stanowić będzie zachętę do wiązania się młodych ludzi z uczelniami wyższymi jako miejscami, w których widać możliwości awansu zawodowego i materialnego. Więcej, być może dzięki temu uczeni z innych krajów ujrzą możliwość pracy naukowej i dydaktycznej w naszych wyższych uczelniach.

8. Zagwarantowanie przyzwoitych dochodów pracowników wyższych uczelni wpłynie, jak sądzimy, na pewne ograniczenie wieloetatowości. Zdecydowana większość pracowników naukowych widzi swą przyszłość raczej w badaniach naukowych, niż w wymuszonej dziś koniecznością ekonomiczną wyczerpującej dydaktyce, zwłaszcza gdy nauczana młodzież nie reprezentuje odpowiedniego poziomu intelektualnego.
9. Kwestią do rozwiązania jest jeszcze nie podejmowana w „projekcie” kwestia wieloletnich adiunktów, nie mających szans na habilitację. Są to zwykle osoby o dużej praktyce zawodowej i przydatne

uczelni. Tu nie powinno być niekorzystnych ograniczeń w żadnych algorytmach finansowania uczelni co do ich zatrudniania na stanowiskach czysto dydaktycznych; ktoś przecież musi prowadzić zajęcia dydaktyczne, gdy niektórzy będą od nich zwalniani.

10. Nie uważamy zatem za sensowne wprowadzenie w uczelniach akademickich stanowiska profesora dydaktycznego. Po pierwsze, ustawa przewiduje stanowisko profesora dla osoby posiadającej stopień doktora. Po drugie, istnieje stanowisko wykładowcy czy starszego wykładowcy – są to stanowiska czysto dydaktyczne. Awans do profesury powinien być zdecydowanie związany z rozwojem naukowym.

Tak więc co do pracowników naukowych **postulujemy inwestowanie na różne sposoby w kadrę naukową i raczej jej odciążenie, niż dalsze obciążanie dodatkowymi obowiązkami, aby uzyskać założony nie wiadomo na jakich podstawach „współczynnik skolaryzacji”**.

Przewodnicząca

Komisji Zakładowej NSZZ “Solidarność” UAM
Krystyna Andrzejewska

Członkowie Komisji Zakładowej NSZZ “Solidarność” Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: dr Adam Babuła, dr hab. Janusz Czebreszuk, Jerzy Gruszka, mgr Andrzej Koziński, dr Jarosław Mikołajewicz, mgr Anna Porębska, prof. dr hab. Jacek Rychlewski, prof. dr hab. Kazimierz Świrydowicz, dr Barbara Walna, dr Teodozja Wikarjak.

Posiedzenie Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego

Pierwsze posiedzenie Rady Głównej (RG) w nowej kadencji 2003 - 2006 odbyło się w dn. 13.02.2003 r. w obecności pani minister Krystyny Łybackiej. Obrady prowadził przewodniczący RG prof. Jerzy Stanisław Błażejowski. Zabierając na wstępie głos p. minister K.Łybacka wyraziła przekonanie, że jej współpraca z RG w nowej kadencji będzie tak samo harmonijna i owocna jak dotychczas. Przedstawiła zamiar wprowadzenia w życie nowej ustawy “Prawo o szkolnictwie wyższym” w roku akademickim 2003/04 i zapowiedziała, że prace nad tym dokumentem będą prowadzone przy szerokim udziale środowisk akademickich. Jej zdaniem, ustawa powinna być tak napisana, żeby do zakresu działalności uczelni można było włączać nowe formy studiowania, takie jak uniwersytet otwarty czy wszechnica internetowa, a przepisy ustawy powinny być tak sformułowane, żeby nie zachodziła potrzeba jej częstej nowelizacji. Należy jednak rozstrzygnąć sprawy o podstawowym znaczeniu, na przykład, czy powinno się centralnie określać liczbę studentów na poszczególnych kierunkach na podstawie prognozy zatrudnienia, a także jak mają być określone zasady zatrudniania pracowników uczelni państwowych przez szkoły prywatne. Pani Minister odpowiedziała na liczne pytania członków RG, m.in. wyjaśniła zasady rozdzielania między uczelnie środków (bardzo w tym roku niewielkich) na inwestycje. Wyraziła także przekonanie, że nowa ustawa ustali ostatecznie status uczestników studiów doktoranckich przez przyjęcie struktury trzystopniowej, obejmującej studia licencjackie, magisterskie i doktoranckie.

Ponadto RG wysłuchała informacji Przewodniczącego i członków Rady o ich udziale w posiedzeniach Komisji Sejmowej oraz innych instytucji (KBN, konferencje rektorów). Rozpatrzono i zaopiniowano kilka projektów rozporządzeń Ministra Edukacji i Sportu. Dotyczyły one:

- warunków i trybu występowania uczelni niepaństwowych o dotacje z budżetu państwa,
- warunków, jakie powinna spełniać uczelnia, aby utworzyć i prowadzić kierunek studiów, oraz nazw kierunków studiów,
- określania standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia.

Krzysztof Schmidt-Szałowski

***

Czy możemy przebić się do prasy?

Zauważyłem, że w ostatnim czasie powrócił do dyskusji w KSN problem dostępu do prasy i innych środków przekazu. Sprawa jest ważna, zwłaszcza teraz, gdy upartyjnione instytucje informacyjne robią wiele, żeby niewygodne sprawy nie były rozpowszechniane. A jeśli już wspomina się o "Solidarności", to w kontekście fatalnych poczynań AWS z Marianem Krzaklewskim na czele. Zdając sobie sprawę z tej sytuacji, muszę jednak przyznać, że z naszej strony nie było chyba dość konsekwentnych starań o to, żeby ważne dla nas informacje i opinie trafiały do wiadomości publicznej. Obecnie nie można liczyć na to, że poważni dziennikarze będą zabiegali u nas o dostęp do naszych materiałów. Myślę jednak, że jest wśród nich parę osób, z którymi można i należy utrzymywać kontakty, licząc na ich przychylną dla nas aktywność w środkach przekazu. Jednak inicjatywa powinna wyjść z naszej strony.

Można by na przykład organizować spotkania (niekoniecznie konferencje prasowe) bezpośrednio po zebraniu Rady Sekcji, żeby przekazać i wyjaśnić treść ważnych uchwał i wnioski z dyskusji. Na samo zebranie Rady zapraszać nie należy, bo z reguły są one chaotyczne, zbyt długie i dla obserwatora trudno strawne. Ale jeśli przygotowuje się z góry dobrze zredagowane materiały (a nie brudnopisy), które będą przedmiotem dyskusji i uchwał Rady, to mają one szansę w tej czy innej formie dotrzeć do gazety. Jest tylko jeden warunek, którego na ogół nie bierzemy pod uwagę. Do publikacji prasowej idą materiały aktualne - to jest sprawa podstawowa. Jeśli materiał przeleży u nas parę dni, bo dopiero trzeba go zredagować, to z punktu widzenia dziennikarza jest już nieaktualny i na ogół idzie do kosza. Wydaje się zatem, że tutaj sporo zależy od naszej aktywności.

Krzysztof Schmidt-Szałowski

Spotkanie Prezydenta RP z Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich

Warszawa, dnia 10.12.2002 r.

10 grudnia 2002 roku w Pałacu Prezydenckim, z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego, odbyło się spotkanie robocze poświęcone problemom szkolnictwa wyższego.

Uczestnikami spotkania, organizowanego przez Biuro do Spraw Społecznych, Kultury i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Kancelarii Prezydenta RP, byli przedstawiciele rządu, parlamentarzyści, członkowie sejmowej i senackiej komisji ds. edukacji, członkowie prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, a także przedstawiciele środowiska akademickiego reprezentujący szkoły niepaństwowe i zawodowe, łącznie około 40 osób.

Podczas spotkania został zaprezentowany "Raport o zasadniczych problemach szkolnictwa wyższego w polskim systemie edukacji narodowej" opracowany, z inicjatywy Prezydenta, przez wybitnych ekspertów ds. edukacji, profesorów: Alfreda A. Janowskiego, Andrzeja Koźmińskiego, Jerzego Woźnickiego oraz Franciszka Ziejkę.

Minister Krystyna Łybacka omówiła założenia resortowego projektu nowej ustawy o szkolnictwie wyższym, a profesor Franciszek Ziejka przewodniczący KRASP przedstawił aktualną sytuację w szkolnictwie wyższym oraz oczekiwania KRASP-u wobec nowej ustawy.

Prezydent Aleksander Kwaśniewski poddał pod dyskusję ideę powołania przy Kancelarii Prezydenta RP zespołu, którego zadaniem byłoby opracowanie projektu ustawy o szkolnictwie wyższym. W jego skład wejdą przedstawiciele wszystkich zainteresowanych stron: resortu edukacji, KRASP-u oraz wyższych uczelni niepaństwowych i zawodowych.

Prace nad tym nowatorskim projektem legislacyjnym powinny zakończyć się w ciągu najbliższych kilku miesięcy.

Wojciech Pillich

*****

Dokument nr 14/III
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
Uchwała Prezydium KRASP
z dnia 31 stycznia 2003 r.
w sprawie dotacji budżetowej na szkolnictwo wyższe w 2003 roku

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) po raz kolejny z największym niepokojem odnotowuje zmniejszenie dotacji budżetowej na działalność dydaktyczną w uczelniach nadzorowanych przez MENiS - tym razem o 1 % w porównaniu z rokiem 2002 (dotacja ta nominalnie jest wyższa o 1,3 %, podczas gdy prognozowana inflacja wynosi 2,3 %). Utrzymywanie stałej tendencji zmniejszania dotacji budżetowej na działalność dydaktyczną (a w zdecydowanie większym stopniu - na działalność naukową i inwestycje) prowadzi do dekapitalizacji majątku trwałego uczelni, a także utrudnia zapewnienie odpowiedniej jakości nauczania.

Prezydium KRASP stwierdza, że taka tendencja wyraźnie odbiega od praktyki stosowanej w Unii Europejskiej. Zaprzecza też ona całkowicie oficjalnym tezom wygłaszanym na ten temat zarówno przez przedstawicieli władz ustawodawczych, jak i wykonawczych.

Przewodniczący KRASP
prof. dr hab. Franciszek Ziejka

2.12.2002 r. w Kolonii, Niemcy, odbyło się posiedzenie nadzwyczajne Prezydium KRASP podczas Polsko-Niemieckiej Konferencji nt. Szkolnictwa Wyższego.

Ryszard Mosakowski

ROSNĄCA WAGA EDUKACJI W UNII EUROPEJSKIEJ

Na posiedzeniu Rady w Lizbonie szefowie rządów i/lub państw ustanowili nowy cel strategiczny dla Unii Europejskiej na bieżącą dekadę (do 2010 r.), a mianowicie: *“aby gospodarka UE stała się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką świata opartą na wiedzy, zdolną do zrównoważonego rozwoju, z większą liczbą lepszych miejsc pracy i z większą spójnością społeczną”*. Najważniejszą rolę w tworzeniu warunków niezbędnych do osiągnięcia tego celu odgrywa edukacja. Przyjęta strategia ma być wprowadzona w życie za pomocą całego szeregu instrumentów politycznych, poczynając od legislacji i programów, a kończąc na tzw. “otwartej metodzie koordynacji” (*Open method of co-ordination*), która została zapoczątkowana w Lizbonie. Ten ostatni instrument ma możliwość utworzenia drogi dla spójnej polityki w takich dziedzinach jak edukacja, gdzie wspólna polityka formalna nie byłaby właściwa. Jak wiadomo, edukacja jest wyłączona z procesu integracji, podlega więc wyłącznej jurysdykcji poszczególnych rządów. W następstwie konferencji w Lizbonie Komisja Europejska pracuje nad wzmocnieniem związków między edukacją a nauką. Seria przyszłych komunikatów Komisji określi bardziej szczegółowo tę strategię. Istotną sprawą przy konstruowaniu nowych programów edukacyjnych będzie osiągnięcie ściślejszego związku między nimi a ramowymi programami badawczymi i rozwojem technologii.

Kolejnym ważnym wydarzeniem był szczyt UE w Sztokholmie w marcu 2001 r., który określił 3 cele strategiczne: jakość, dostępność i otwartość, i zdecydował o włączeniu krajów przedakcesyjnych do procesu rozpoczętego w Lizbonie. Nie ulega wątpliwości, że realizacja zadań ustalonych w Lizbonie wymaga poważnych wysiłków i wzmocnienia współpracy w dziedzinie polityki edukacyjnej. Na prośbę Rady Europejskiej, która spotkała się w

Sztokholmie w 2001 r., zdefiniowano 13 celów dla systemów edukacyjnych, a także program pracy, którego realizacja stanowić będzie duży krok w kierunku osiągnięcia celów strategicznych ustalonych w Lizbonie. Ten szczegółowy program będzie realizowany przy użyciu “otwartej metody koordynacji” między państwami członkowskimi.

Rada Europejska na spotkaniu w Barcelonie w marcu 2002 r. podkreśliła te ambitne cele, wskazując zarazem, że edukacja jest jedną z podstaw “europejskiego modelu społecznego” i że europejskie systemy edukacji powinny stanowić w 2010 r. światowe standardy pod względem jakości. Ważną częścią procesu jest zdefiniowanie wskaźników i punktów odniesienia, za pomocą których można mierzyć postęp każdego kraju i całej UE w kierunku osiągnięcia celów ustalonych na rok 2010.

Rozmach nadany współpracy w zakresie polityki edukacyjnej jest także związany z przygotowaniami do powiększenia UE. Na spotkaniu ministerialnym w Bratysławie w czerwcu 2002 r. uzgodniono włączenie i szczegółowe zapoznanie krajów kandydackich z programem pracy nad realizacją celów projektowanych systemów edukacyjnych i szkoleniowych.

Rada Europejska w Feira w czerwcu 2001 r. poprosiła Komisję Europejską i państwa członkowskie, aby określiły spójną strategię i środki praktyczne mające na celu wspieranie edukacji ustawicznej dla wszystkich. W następstwie konsultacji ogólnoeuropejskich obejmujących kraje członkowskie, kraje należące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA) i kraje kandydackie, a także partnerów społecznych i organizacje pozarządowe, Komisja Europejska wydała w listopadzie 2001 r. komunikat zatytułowany *“Urzeczywistnienie obszaru europejskiego edukacji ustawicznej”*, w którym zostały przedstawione kryteria wprowadzenia i rozwoju wszechstronnych i spój-

nych strategii edukacji ustawicznej, jak również szeregu priorytetów do realizacji na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Rada Europejska w Barcelonie w marcu 2002 r. udzieliła pełnego poparcia inicjatywie Dyrektorów Generalnych UE przyjętej w Brużes ("Proces Brużes"). Inicjatywa zmierza do opracowania instrumentów realizacji oraz wzmocnienia przejrzystości kwalifikacji zawodowych i kompetencji, a także wzmocnienia współpracy w dziedzinie edukacji zawodowej i szkolenia. Problemy te były przedmiotem dyskusji na konferencji, która odbyła się w czerwcu 2002 r. w Brukseli, w której uczestniczyły kraje członkowskie, kraje EEA, kraje kandydackie i partnerzy społeczni. Na konferencji uzyskano konsensus co do zwiększenia dobrowolnej współpracy, skupiającej się głównie na sprawach przejrzystości, uznawania kwalifikacji, jakości i doradztwa. Wśród narzędzi, które należy doskonalić, są przede wszystkim te, które zapewniają przejrzystość kwalifikacji i kompetencji; następnie system transferu punktów kredytowych w dziedzinie edukacji zawodowej na wszystkich poziomach oraz zespół wspólnych zasad walidacji edukacji nieformalnej.

Biała Księga przyjęta w listopadzie 2001 r. doprowadziła 6 miesięcy później do rezolucji Rady Europejskiej na temat zasad współpracy europejskiej w odniesieniu do młodzieży. Te zasady koncentrują się na 2 komplementarnych tematach: zastosowanie "otwartej metody koordynacji" do priorytetów tematycznych z dziedziny młodzieży (uczestnictwo, informacja, służba społeczna i badania); uwzględnianie w większym stopniu wymiaru uczestnictwa młodzieży w polityce dotyczącej innych spraw (takich jak edukacja, walka przeciwko rasizmowi, ksenofobii i bezrobociu). Bodziec udzielony polityce wobec młodzieży ma znaczenie także dla przygotowań do powiększenia UE.

Kluczowymi elementami inicjatywy "eEuropa" (Europa elektroniczna) rozpoczętej w grudniu 1999 r. były: internet, multimedialne sposoby uczenia się, zastosowania, usługi i infrastruktura dla elektronicznej edukacji. Jej celem jest włączenie Europy do światowej sieci internetu (*online*). Zatwierdzony w 2002 r. plan "eEuropa 2005": "Informacyjne społeczeństwo dla wszystkich" proponuje cały zespół działań usprawniających (od szerokopasmowych połączeń w szkołach) i edukacyjnych zmierzających do przekwalifikowania społeczeństwa w społeczeństwo wiedzy; w tym planie działań mieści się propozycja programu *eLearning*.

Wykorzystywanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) w edukacji (*eLearning*) prowadzi do modernizacji europejskich systemów edukacji. W 2000 i 2001 r. Komisja Europejska przyjęła plan działania w ramach programu *eLearning*: "Projektowanie przyszłej edukacji". Realizowany we współpracy z krajami członkowskimi, plan ten ma na celu zapewnić edukacji wykorzystanie w pełni osiągnięć nowych technologii, przez dostęp do nowoczesnej infrastruktury i sprzętu elektronicznego; rozwój usług i przekazywania treści za pomocą sieci elektronicznej (*online*); edukację nauczycieli i instruktorów w tym zakresie. Warto zauważyć, że istnieje wsparcie dla idei wprowadzenia do głównego nurtu edukacji wyników wielu projektów i projektów pilotażowych finansowanych z funduszy innych programów, w tym programu Sokrates i Leonardo da Vinci. Komisja opracowuje nowy program, aby wesprzeć inicjatywę *eLearning*.

Rezolucja Rady Europejskiej z lutego 2002 r. zawiera zaproszenie krajów członkowskich do podjęcia szeregu

działań w celu promowania różnorodności językowej (uczenia się języków obcych), a także prośbę do Komisji Europejskiej o przedstawienie propozycji konkretnych działań w tym zakresie. Komisja Europejska ma opublikować plan działania na 2003 r. z propozycjami wykorzystania środków dostępnych w istniejących programach Wspólnoty. Rada Europejska na posiedzeniu w Barcelonie, w marcu 2002 r., potwierdziła potrzebę poprawy w UE podstawowych umiejętności komunikacyjnych, w szczególności poprzez nauczanie przynajmniej 2 języków obcych, rozpoczynające się w bardzo młodym wieku.

Z inicjatywy Komisarza Edukacji i Kultury, w lipcu 2002 r., Komisja Europejska przyjęła propozycję ustanowienia nowego programu poprawy szkolnictwa wyższego i promowania porozumienia międzykulturowego poprzez współpracę z krajami trzecimi. Program ten pod nazwą *Erasmus World* będzie dążył do umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i do zapewnienia, aby nasze systemy edukacyjne były w stanie lepiej kształcić obywateli dla społeczeństwa globalnego. Chodzi o to, żeby Europa przyciągała godziwą część rosnącej liczby studentów mobilnych w skali międzynarodowej, a ponadto żeby promować bardziej zrównoważony podział tej mobilności między państwami członkowskimi. Treścią propozycji *Erasmus World* są: kursy magisterskie UE w krajach trzecich, środki zwiększenia atrakcyjności edukacji europejskiej poprzez poprawę jej dostępności. Program *Erasmus World* zmierza do wzmocnienia związków międzynarodowych w szkolnictwie wyższym poprzez umożliwienie studentom i naukowcom z całego świata podejmowanie studiów na poziomie *postgraduate* w uniwersytetach europejskich, jak również zachęca studentów i naukowców do mobilności. Podstawowe cechy programu obejmują stypendia ogólnoswiatowe dla obywateli krajów trzecich, połączone z utworzeniem "Kursów magisterskich Unii Europejskiej" na uniwersytetach europejskich. Kursy na poziomie *postgraduate* będą obejmowały studia w kilku instytucjach szkolnictwa wyższego, w różnych krajach członkowskich, i będą wyróżnione etykietką "europejskie". Program przewiduje utworzenie około 90 sieci międzyuniwersyteckich zapewniających 250 Kursów Magisterskich UE do 2008 r. Zachęcać się będzie także do partnerstwa z instytucjami krajów trzecich. Planowany budżet programu *Erasmus World* wynosi 200 mln euro na lata 2004–2005.

Propozycja programu *Erasmus World* zmierza do zachęcenia europejskiego szkolnictwa wyższego do otwarcia się na resztę świata. Program uzupełnia istniejące programy regionalne w szkolnictwie wyższym: *Tempus*, *Alfa* i *Asia-Link*, które w dalszym ciągu będą wspierały współpracę w szkolnictwie wyższym pomiędzy UE a jej partnerami. *Erasmus World* jest jednakże nowym programem zmierzającym do zapewnienia wyraźnej oferty "europejskiej" w dziedzinie szkolnictwa wyższego. Jego celem jest wzmocnienie jakości i atrakcyjności szkolnictwa wyższego w Europie. Rozwój Kursów Magisterskich Unii Europejskiej i stypendiów zapewni stworzenie ram do promowania cennej wymiany i dialogu pomiędzy kulturami. Poprzez wspieranie mobilności międzynarodowej naukowców i studentów *Erasmus World* zmierza do przygotowania swoich uczestników z Unii Europejskiej i jej krajów partnerskich do życia w społeczeństwie globalnym opartym na wiedzy.

POSIEDZENIE STAŁEGO KOMITETU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I BADAŃ

Education International, Europe, Paryż, 10-11.01.2003

Posiedzeniu HERSC przewodniczył, jak zwykle, jego przewodniczący - Paul Bennett (Wielka Brytania). Gościem posiedzenia był ustępujący Sekretarz generalny ETUCE Jörgen Lindholm, który mówił na temat aktualnej polityki UE w dziedzinie edukacji. Zdaniem Jörgena edukacja stała się jedną z dziedzin priorytetowych w pracach Unii Europejskiej (UE), zwłaszcza od szczytu w Lizbonie w marcu 2000 r. (szerzej o tym w oddzielnym tekście). Przygotowywany jest szczyt w 2004 r. na którym zostanie dokonana ocena pośrednia realizacji celów ustalonych w Lizbonie.

We współpracy związków zawodowych i organizacji pozarządowych z UE w dziedzinie edukacji istnieje problem polegający na braku formalnego mechanizmu konsultacji. ETUCE ma jednak nieformalne kontakty z UE.

Istnieje tendencja ze strony rządów, aby ograniczyć władzę Komisji Europejskiej. Trwają obecnie prace nad Konwencją Europy, która określi przyszłość UE. Pracują grupy robocze, a w ich działanie są zaangażowane także kraje kandydackie. Do prac zostały zaproszone również związki zawodowe jako obserwatorzy w ramach ETUCE. Konwencja Europy będzie miała nazwę traktatu, konstytucji lub traktatu konstytucyjnego. Ze wsparciem ETUCE ustanowiono grupę przepisów "Prawa obywatelskie". Być może ten rozdział zostanie włączony do konstytucji. Trwają też konsultacje w sprawie projektu dokumentu końcowego, który liczy ok. 140 stron. Ostateczna decyzja o przyjęciu konstytucji zostanie podjęta w 2004 r. Są państwa, które opowiadają się za Europą bardziej sfederowaną (Niemcy).

Gość poświęcił również nieco uwagi programowi badawczemu UE. Na jesieni 2002 r. rozpoczęto VI Program Ramowy. Jego budżet wynosi 17,5 mld euro. Jest to trzeci co do wielkości budżet w UE (po rolnictwie i funduszach strukturalnych). W programie ramowym uczestniczą kraje kandydackie, które płacą na rzecz UE składkę zależną od PKB.

W dyskusji zabierało głos wielu mówców, niektórzy z nich uznali, że VI Program Ramowy wymaga wykonania więcej pracy administracyjnej niż poprzedni oraz promuje duże kraje i duże instytucje, małe mają natomiast mniejszą szansę w uzyskaniu grantów. Nastąpiła bowiem koncentracja badań w mniejszej liczbie większych programów. Podkreślano także relatywnie niższe wydatki na badania w krajach UE niż w USA i Japonii.

Podobnie jak na poprzednim spotkaniu, przedmiotem dyskusji były także porozumienia GATS, które wzbudzają poważny niepokój działaczy związkowych szkolnictwa wyższego. Koledzy z Zachodu poinformowali o stanowiskach niektórych rządów w tej sprawie. Światowa Organizacja Handlu (WTO) twierdzi, że z GATS wyłączone są usługi publiczne. W art. 1.3(b) porozumienia GATS jest bowiem zapis: *"usługa zapewniana w ramach sprawowania władzy rządowej (service supplied in the exercise of governmental authority)"* jest wyłączona ze stosowania tego porozumienia. Niepokój budzi jednak definicja takiej

usługi zapisana w art. 1.3(c), a mianowicie: *"dowolna usługa nie dostarczana ani na bazie handlowej, ani w konkurencji z jednym lub większą liczbą dostawców"*. Taka definicja zakłada z góry definicję rynku jako miejsca, w którym występuje konkurencja.

W Polsce mamy obok rynku publicznych szkół wyższych także pokaźny rynek szkół prywatnych (25-30% studentów). Należy zauważyć, że szkoły publiczne w Polsce w zakresie niektórych świadczonych usług edukacyjnych zachowują się jak prywatne (studia zaoczne i wieczorowe). Istnieje obawa, że sytuacja w Polsce może zostać zinterpretowana w ten sposób, że na rynku usług edukacyjnych na poziomie szkolnictwa wyższego występuje konkurencja różnych podmiotów, co stwarza warunki umożliwiające objęcie usług oferowanych na tym rynku porozumieniami GATS. Gdyby tak było, to zagraniczni dostawcy usług edukacyjnych mieliby prawo domagać się, na mocy porozumień GATS, takich samych subsydiów z budżetu państwa jak polskie szkoły państwowe. Stworzyłyby to poważne zagrożenie dla funkcjonowania sektora państwowych szkół wyższych w Polsce.

Dyskutanci podkreślali, że realność zagrożenia dla publicznej edukacji jest wzmocniona faktem, że sprawami negocjacji GATS, w tym szerszego otwarcia rynków edukacyjnych, zajmują się ministerstwa handlu, a nie edukacji. Nawet na Zachodzie ministrowie edukacji zazwyczaj niewiele wiedzą o sprawach GATS i zasięgają informacji na ten temat u związkowców.

Na poziomie UE pani komisarz Viviane Reding, kierująca Dyrektoriatem Edukacja i Kultura, nie ma na razie poglądu na temat GATS i ewentualnych zagrożeń dla edukacji publicznej. Zaprosiła ministrów edukacji na dyskusję na ten temat w dniu 31 marca. Warto jednak podkreślić, że w większości krajów UE zauważa się rosnącą potrzebę ochrony edukacji przed traktowaniem jej jako towaru.

Sprawy GATS uzyskały większą dynamikę na konferencji ministerialnej WTO w Doha w listopadzie 2002 r. W rezultacie negocjacje w WTO na temat usług osiągnęły decydującą fazę. Negocjacje rozpoczęły się od fazy "prośb" zakończonej w dniu 30 czerwca 2002 r. W czasie tej fazy poszczególne kraje kierowały swoje prośby o liberalizację do innych krajów członkowskich WTO. Po fazie "prośb" nastąpiła faza "ofert", która zakończy się 31 marca 2003 r. W czasie fazy "ofert" poszczególne kraje powinny zdefiniować sektory, które przyjmują do liberalizacji na swoim terytorium. Na koniec nadejdzie faza pełnych negocjacji. Najpierw będą to negocjacje bilateralne, a następnie wielostronne i potrwać do 31 grudnia 2004 r. Zgodnie z klauzulą "największego uprzywilejowania", ustępstwa zastosowane do jakiegokolwiek kraju muszą być przyznane wszystkim krajom członkowskim WTO.

ETUCE ma dobre kontakty z Dyrektoriatem Edukacja i Kultura, kierowanym przez panią Viviane Reding. Powołano 8 grup roboczych, które w poszczególnych aspektach oceniają postęp w osiągnięciu wspólnych celów.

Np. w 2001 r. wszystkie szkoły miały być podłączone do internetu, a do końca 2002 r. wszyscy nauczyciele przeszkoleni w technikach informatycznych (informacyjnych). Do uczestniczenia w tych grupach zaproszono ETUCE. Przedstawiciele ETUCE uczestniczą w 5 grupach roboczych. Trwa obecnie dyskusja na temat programów edukacyjnych Sokrates i Leonardo; Chodzi o to, czy zastąpić je nowym programem (lub programami). Wiadomo, że w 2004 r. wystartuje nowy program, dlatego do tego czasu obecne programy muszą zostać ocenione. Konsultacja na temat programów edukacyjnych jest prowadzona także w internecie. Ważnym osiągnięciem podprogramu Erasmus (element programu Sokrates) jest to, że uczestniczyło w nim 1 mln studentów. Nie spełnia to aspiracji UE, aby 10% studentów realizowało część studiów (przez okres 3-6 miesięcy) za granicą. Tymczasem obecnie dotyczy to tylko 1-2% studentów.

ETUCE od 2 lat stara się, jak dotychczas bezskutecznie, wejść do Procesu Bolońskiego, który jest inicjatywą europejską, a nie UE, choć jest przez UE wspierany. Mamy jednak nadzieję na uzyskanie zaproszenia na zbliżającą się konferencję europejskich ministrów edukacji w Berlinie w dniach 18-19 września br.

Monique Fouilloux poinformowała, że będzie sporządzone nowe memorandum UE na temat szkolnictwa wyższego. Zostaną w nim zawarte także takie sprawy, jak: aspekty finansowe, GATS, akredytacja, kwalifikacje. Będziemy na ten temat konsultowani.

W ramach ETUCE dla szkolnictwa wyższego zostanie utworzona Sieć Elektroniczna ułatwiająca wymianę informacji pomiędzy związkami zawodowymi szkolnictwa wyższego w krajach UE. Na jesieni 2002 r. odbyły się szkolenia przedstawicieli związków zawodowych szkolnictwa wyższego z krajów UE. W czasie dyskusji zaproponowano włączenie do Sieci także związków zawodowych szkolnictwa wyższego z krajów kandydackich.

Gerd Köhler (GEW) poinformował o przygotowaniach do rządowej Konferencji Berlińskiej w ramach Procesu Bolońskiego, która odbędzie się w dniach 18-19 września 2003 r. w Berlinie. Nie ma jeszcze programu tej konferencji, ale wiadomo, że będzie w niej uczestniczyć ok. 250 osób. W ramach przygotowań do Konferencji Berlińskiej odbędzie się szereg spotkań, a mianowicie:

- 3-5.02.2003 r.: Ministerstwo Edukacji, Kultury i Sportu/UEAL/ANECA, seminarium na temat "Ocena jakości w szkolnictwie wyższym", Madryt;
- 21-23.02.2003 r.: ESIB, Konwencja Europejska Studentów, Ateny, Grecja;
- 6-8.03.2003 r.: UNESCO-CEPES/EUA, Konferencja na temat: "Zewnętrzny wymiar Procesu Bolońskiego. Południowo-wschodnie szkolnictwo wyższe i Obszar europejskiego szkolnictwa wyższego w świecie globalnym", Bukareszt;
- 1-3.04.2003 r.: GEW, Forum na temat: "Kształtowanie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego i badań", Berlin, Niemcy;

- 10-11.04.2003 r. ELIA/AEC, Konferencja na temat: "Bolonia – europejska przestrzeń dla utalentowanych młodych artystów", Wiedeń, Austria;
- 29-31.05.2003 r.: Europejskie Stowarzyszenie Uniwersyteckie, "Konwencja europejskich instytucji szkolnictwa wyższego".

Jak łatwo zauważyć, konferencja organizowana przez GEW jest umieszczona w oficjalnym programie rządowym przygotowań do Konferencji Berlińskiej w ramach Procesu Bolońskiego. Gerd Köhler przedstawił także stan przygotowań do konferencji GEW/EI, która odbędzie się w Poczdamie, w dniach 10-13.04.2003 r. Tytuł tej konferencji będzie identyczny jak konferencji GEW. Językami konferencji będą: angielski, niemiecki i francuski. Do udziału w Konferencji zostali zaproszeni m.in.:

- Minister Federalny Edukacji RFN,
- Viviane Reding - Komisarz UE
- Fred van Leuween - Sekretarz EI

Udało się uzyskać pewne środki z UE, ETUCE i EI. Ustalono, że każdy związek zawodowy ma prawo do wysłania 2 delegatów. Opłata wyniesie 2 tys. euro. Delegaci z Europy Środkowej i Wschodniej będą zwolnieni z opłat. Nie jest jasna na razie sprawa kosztów podróży. Ma to jednak dla Polski mniejsze znaczenie ze względu na bliskość miejsca konferencji i możliwość dojazdu pociągiem.

Nie ma jeszcze gotowego programu konferencji. Należy się spodziewać, że do końca lutego zarówno program konferencji, jak i warunki uczestnictwa zostaną przesłane uczestnikom. Konferencja w Poczdamie może pomóc nam w wejściu do Procesu Bolońskiego w postaci uczestnictwa w konferencjach i seminariach rządowych organizowanych w ramach tego procesu na tych samych warunkach jak studenci i rektorzy. Zasadniczym więc celem konferencji w Poczdamie jest pokazanie, że przedstawiciele pracowników akademickich mogą wnieść istotny wkład do rozwoju Procesu Bolońskiego.

HERSC od pewnego czasu zajmuje się opracowaniem kodeksu etyki badawczej. Zadanie to powierzono Jensowi Jensenowi (Dania) oraz Daltunowi O'Ceallaigh (Irlandia). Z uwagi na brak postępu (od ostatniego spotkania) w pracach nad kodeksem nie zajmowano się tym problemem. Sprawę przeniesiono na następne spotkanie.

Paul Bennett (NATFHE, Wielka Brytania) przygotował wytyczne na temat edukacji ponadgranicznej. Wytyczne są dostępne w języku angielskim.

Gościem spotkania był także przedstawiciel studentów (ESIB), który przedstawił opinię studentów na temat Procesu Bolońskiego oraz udziału ETUCE w tym procesie.

Na koniec spotkania przedstawiono i przyjęto, po dyskusji i poprawkach, trzy rezolucje:

- Rezolucja na temat rosnącego kryzysu w zakresie zatrudnienia w szkolnictwie wyższym i instytucjach badawczych;
- Rezolucja na temat zamknięcia uniwersytetów palestyńskich;
- Rezolucja na temat przyszłej pracy EIE HERSC.

Opracował: Ryszard Mosakowski

Rezolucja na temat zamknięcia uniwersytetów palestyńskich

Uczestnicy spotkania Stałego Komitetu Szkolnictwa Wyższego i Badań "Education International Europa" w Paryżu, 10.01.2003 r., otrzymali raporty, że władze izraelskie zamknęły uniwersytety palestyńskie w odpowiedzi na ostatnie samobójcze ataki bombowe na Izrael.

Komitet, wyrażając przerażenie kontynuowaniem strat życia zarówno wśród Izraelczyków, jak i Palestyńczyków, potępia zamknięcie uniwersytetów i/lub innych instytucji edukacyjnych, jako formę kary zbiorowej.

Jest jasne, że jeśli w społeczeństwie obywatelskim Palestyny nie nastąpi powrót do pewnego rodzaju normalności, obecny kryzys i rozlew krwi będzie trwał. Stały Komitet zachęca Komitet Europejski EI, który spotka się 20 stycznia 2003 r., aby wywierał naciski, poprzez odpo-

wiednie kanały, w celu ponownego otwarcia uniwersytetów palestyńskich i aby Rząd Izraelski pozwolił na normalną pracę na wszystkich poziomach systemu edukacyjnego Palestyny. Obejmuje to pozwolenie władz palestyńskich na umożliwienie dostępu nauczycielom, studentom oraz pracownikom administracyjnym i technicznym do instytucji edukacyjnych i przerwanie polityki godzin policyjnych, które wyraźnie są stosowane także jako forma karania zbiorowego społeczeństwa palestyńskiej.

Komitet wita obecną misję EI do Izraela i Palestyny i Konferencję "ucząc się i mieszkając razem" i prosi o raport w zakresie odnoszącym się do szkolnictwa wyższego.

Rezolucja na temat rosnącego kryzysu w zakresie zatrudnienia w szkolnictwie wyższym i instytucjach badawczych

Członkowie spotkania HERSC, Education International w Paryżu, przed Ósmymi konsultacjami zbiorowymi na temat szkolnictwa wyższego UNESCO/NGOs, wraz z obserwatorami z organizacji afiliowanych w EI z Australii, Kanady i USA odnotowało pogłębiający się kryzys w zakresie zatrudnienia w szkolnictwie wyższym. Od Kongresu EI w Jomtien, który odnotował te tendencje, globalny kryzys bezpieczeństwa od 11 września 2001 r. i zwiększające się tempo globalizacji poprzez GATS pogorszyły wyzwania stojące przed pracownikami szkolnictwa wyższego i instytucji badawczych.

W szczególności rosnące wykorzystywanie krótkookresowego zatrudnienia, a także zatrudnienia na części etatu prowadzi do erozji możliwości kariery zawodowej w

szkolnictwie wyższym i stwarza poważne trudności związkom zawodowym w sensie organizacji i reprezentacji.

Odpowiedzi krajów na kryzys bezpieczeństwa od 11 września zagrażają od dawna ustalonym prawom pracowników i studentów i grożą przekształceniu szkolnictwa wyższego w ramię państwowego systemu bezpieczeństwa. Te odpowiedzi generują także możliwości rzeczywistych groźb dla wewnętrznej demokracji związkowej.

HERSC prosi Komitet Europejski EI i Radę Wykonawczą EI, aby przekazały te rosnące groźby Grupie Roboczej, która ma być wkrótce ustanowiona, w celu sformułowania pilnej odpowiedzi związkowej. HERSC deklaruje, że udzieli odpowiedniej pomocy tej Grupie.

Rezolucja na temat przyszłej pracy EIE HERSC

Stały Komitet dostrzega znaczące zmiany w Regionie Europejskim w nadchodzących latach, w tym:

- międzyrządową konferencję na temat szkolnictwa wyższego w Berlinie,
- zbliżające się memorandum UE na temat szkolnictwa wyższego,
- odpowiedź UE na negocjacje GATS, którymi szczególnie zaniepokojone jest szkolnictwo wyższe i instytucje badawcze,
- powiększenie UE,
- zmiany strukturalne w UE, które będą przedstawione na szczycie w 2004 r.,
- rewizję programów UE, w tym programu Erasmus i 6 programu ramowego dla badań.

1. Komitet zwraca się do Przewodniczącego i Sekretarza, aby przygotowali przegląd wydarzeń w dziedzinie szkolnictwa wyższego i badań na poziomie europejskim i w

Zaniepokojenie związków zawodowych Nowej Zelandii wzmocnione możliwością włączenia edukacji do porozumień GATS

Zaniepokojenie potencjalną możliwością wpływu GATS na uniwersytety zostało spotęgowane ujawnieniem informacji w dniu 31 stycznia 2003 r. przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Handlu Nowej Zelandii. Z informacji tej wynika, że przynajmniej jeden kraj (USA) poprosił

szkolnictwa wyższego i badań na poziomie europejskim i w UE w świetle powyższych tendencji.

2. Komitet nalega aby przyznać najwyższy priorytet włączeniu wszystkich związków zawodowych szkolnictwa wyższego reprezentowanych w HERSC do sieci elektronicznej ETUCE.

3. Przewodniczący i Sekretarz są proszeni o spotkanie się z przyszłym Sekretarzem Generalnym ETUCE w celu przedyskutowania współpracy dla zapewnienia ciągłości działań na temat uzgodnionych celów Education International (Europa) w zakresie szkolnictwa wyższego.

4. Stały Komitet prosi aby zorganizować seminarium, we współpracy z ETUCE, na temat 6 programu ramowego.

[EIE HERSC – Stały Komitet Szkolnictwa Wyższego i Badań Education International (Europa)]

Nową Zelandię o otwarcie jej całego szkolnictwa pomaturalnego (*tertiary education*) i sektora edukacji dorosłych na konkurencję zagraniczną, uznając to za część porozumień GATS.

Prezydent Stowarzyszenia Pracowników Uniwersyteckich (AUS) Nowej Zelandii dr Bill Rosenberg powiedział, że jeśli prośba USA zostanie zaakceptowana, to umożliwi to dostęp zagranicznym dostawcom szkolnictwa wyższego do subsydiów państwowych i wprowadzi ograniczenia możliwości rządu Nowej Zelandii do regulowania i zarządzania całym sektorem szkolnictwa wyższego. Prezydent powiedział także, że przyspieszy to komercjalizację szkolnictwa wyższego i poszerzy wyciek skąpych środków publicznych do firm prywatnych – krajowych i zagranicznych.

Nowa Zelandia ze swojej strony poprosiła inne kraje, aby otworzyły całe swoje sektory edukacyjne na konkurencję zagraniczną. Dr Rozenberg oskarżył rząd Nowej Zelandii o postawienie sektora uniwersyteckiego i ogólnie publicznej edukacji pomaturalnej w wyjątkowo niebezpiecznej sytuacji. Wprawdzie rząd zaproponował

szereg zasad, aby chronić się przeciwko ograniczeniom swojego prawa do zapewniania funduszy i regulowania usług publicznych, w tym edukacji, to - jak się wydaje - lekceważy jednocześnie te zasady w prośbach, które skierował do innych krajów. Rząd Nowej Zelandii wydaje się mówić do innych krajów: oczekujemy od was, że zrobicie to, czego my nie chcemy zrobić w naszym kraju. Dr Rozenberg mówi, że AUS jest najbardziej zaniepokojone tym, że rząd zrezygnował z moralnej podstawy ochrony własnej edukacji publicznej w wyniku skierowania swojej prośby do innych krajów o otwarcie ich rynków edukacyjnych.

AUS, wraz z innymi związkami zawodowymi, w tym Radą Związków Zawodowych Nowej Zelandii, weźmie udział w akcji protestacyjnej zaplanowanej na 13 marca 2003 r. przeciwko włączeniu usług publicznych do porozumień GATS.

Przygotował: Ryszard Mosakowski

Przedruk: "FORUM AKADEMICKIE" nr 9-10/2002

Ryszard Mosakowski

Za zgodą szefa pracownicy akademicy mogą podjąć pracę zarobkową w innym departamencie lub poza uczelnią pod warunkiem, że nie będzie ona kolidować z ich obowiązkami w uczelni, lecz je uzupełniać.

SZKOLNICTWO WYŻSZE W WIELKIEJ BRYTANII

Wielka Brytania jest nowoczesnym, dobrze prosperującym państwem, członkiem Unii Europejskiej, choć rozważającym stopień swojej integracji z Europą kontynentalną, pozostającym na razie poza Europejską Unią Monetarną. Kraj ten zajmuje powierzchnię 244 820 km², a liczba ludności, oszacowana w lipcu 2001 r., wynosiła 59 647 790. PKB, według parytetu siły nabywczej, osiągnął w 2000 r. wartość 1360 mld USD, a na osobę 22 800 USD. Pod względem gospodarczym rywalizuje z Francją o miano czwartej potęgi gospodarczej świata.

Wielka Brytania ma bardzo bogate tradycje w dziedzinie szkolnictwa wyższego. Dwa najstarsze uniwersytety, mające również obecnie wysoką renomę w skali międzynarodowej - Oxford i Cambridge - zostały założone w XII i XIII wieku.

STRUKTURA SYSTEMU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

W systemie szkolnictwa wyższego Wielkiej Brytanii można wyróżnić trzy kategorie szkół: uniwersytety, kolegia uniwersyteckie oraz kolegia edukacji dalszej i wyższej.

Wśród uniwersytetów wyróżnia się "stare" i "nowe". "Stare" uniwersytety nie kształcą na poziomie zawodowym, choć prowadzą szereg akredytowanych zawodowo studiów na stopnie akademickie. Kwalifikacje dotyczące konkretnego zawodu oraz niezbędne do jego uprawiania coraz częściej uzyskuje się w wyniku zdania egzaminów ustalonych lub akredytowanych przez ciała zawodowe. Terminem "nowe" określa się uniwersytety powstałe po

1992 r. na mocy uchwalonej wówczas ustawy o edukacji dalszej i wyższej.

Do kategorii kolegiów uniwersyteckich należą szkoły prowadzące krótkie studia, po zakończeniu których przyznaje się stopień akademicki, jak również różne studia na poziomie *postgraduate*. Niektóre kolegia mogą także oferować programy studiów na wyższe stopnie akademickie. Nie powinno się tego typu kolegiów mylić z kolegiami stanowiącymi elementy składowe uniwersytetów federalnych, jak np. Uniwersytet Londyński.

Szkoły należące do kategorii "kolegiów dalszej edukacji" także oferują niektóre programy na poziomie szkolnictwa wyższego.

W 2001 r. były 182 szkoły wyższe należące do systemu szkolnictwa wyższego, w tym łącznie 95 wyższych uczelni posiadało status uniwersytetu. W roku akad. 1999/2000 we wszystkich szkołach wyższych kształciło się 1 918 970 studentów.

STRUKTURA ZARZĄDZANIA W UNIWERSYTETACH

Osoba pełniąca najwyższą funkcję wykonawczą w uniwersytecie jest zwykle nazywana wicekanclerzem. Za sprawy administracyjne na poziomie uniwersytetu odpowiada *registrar* - odpowiednik naszego dyrektora administracyjnego. Najwyższym ciałem kolegialnym zarządzającym na poziomie uniwersytetu jest *court*, w skład którego wchodzi przedstawiciele społeczności lokalnej, organizacji społecznych i związków zawodowych, wyżsi rangą nauczyciele akademicy, przedstawiciele pozostałych pracowników uczelni i studentów.

Kolejnym, najwyżej usytuowanym ciałem jest senat, zwykle składający się z profesorów, szefów departamentów i przedstawicieli innych grup pracowniczych, takich jak pozostali nauczyciele akademicki, związki zawodowe etc. Senat podejmuje decyzje w sprawach wykraczających poza kompetencje wydziałów.

Do celów administracyjnych poszczególne departamenty uniwersytetu są grupowane w szkoły lub wydziały, którymi kierują dziekani. Jest to zwykle stanowisko rotacyjne, przy czym kadencja trwa 1-3 lata. W "starych" uniwersytetach dziekani są wybierani spośród starszych rangą nauczycieli akademickich zatrudnionych w departamentach, w "nowych" dziekani są najczęściej menedżerami powoływanymi w drodze konkursu na okres 5 lat.

Wydział m.in. zatwierdza nowe programy oraz formalnie nadaje stopnie akademickie. W ramach wydziału, poza departamentami, mogą istnieć także inne jednostki administracyjne, np. szkoła języków współczesnych na wydziale humanistycznym.

Studenci nie mają zagwarantowanego prawnie uczestnictwa swoich przedstawicieli w wymienionych ciałach kolegialnych. W praktyce jednak w ciałach kolegialnych wielu uczelni są reprezentowani przez 1 lub 2 przedstawicieli na prawach obserwatorów.

Inne instytucje szkolnictwa wyższego mają podobne jednostki wewnętrzne, których nazwy bywają różne, ale szkoły te mają zazwyczaj prostszą strukturę organizacyjną. Na ich czele stoi rektor, *provost* lub *principal*. Sprawami administracyjnymi kieruje *registrar* albo sekretarz.

STUDIA

W Wielkiej Brytanii oferowane są także studia na poziomie poniżej pierwszego stopnia akademickiego, po ukończeniu których otrzymuje się zaświadczenie albo dyplom. Zaświadczenie otrzymuje się po ukończeniu rocznych studiów stacjonarnych, które są równoważne rocznym studiom na pierwszy stopień akademicki. Uzyskanie dyplomu wymaga zwykle ukończenia studiów 2-letnich, także równoważnych 2 latom studiów na stopień akademicki. Wyższe zaświadczenia krajowe (*Higher National Certificates*) i dyplomy są nadawane przez Edexcel (ciało egzaminacyjne) po ukończeniu studiów 2-letnich, przy czym zaświadczenia wydawane są po ukończeniu studiów niestacjonarnych, a dyplom - po ukończeniu pełnych studiów stacjonarnych.

Zgodnie z projektem reformy opracowanej przez Lorda R. Dearinga, Departament ds. Edukacji i Zatrudnienia zaproponował wprowadzenie nowej kwalifikacji zawodowej, zwanej "stopniem podstawowym" (*foundation degree*), uzyskiwanej po 2 latach studiów.

Studia prowadzące do uzyskania pierwszego stopnia akademickiego trwają zwykle 3 lata, ale w niektórych dziedzinach dłużej, jak np. naukach medycznych, weterynaryjnych i stomatologicznych. Studia w dziedzinie języków obcych wymagają dodatkowo rocznej pracy lub rocznych studiów w kraju tego języka.

Oferowane przez uczelnie studia typu *sandwich* charakteryzują się tym, że nauka w uniwersytetach i kolegiach jest przeplatana okresami pracy. Uniwersytety mają pełną swobodę w przyjmowaniu nazw nadawanych stopni akademickich. Najbardziej powszechne to: *bachelor of arts* (*BA*) i *bachelor of sciences* (*BSc*).

Znacznie rozpowszechniły się modułowe programy studiów, umożliwiające tworzenie indywidualnych programów z szeregu niezależnych modułów. Ponadto,

coraz powszechniej stosuje się wyrażanie programów studiów w punktach kredytowych. Mimo że istnieje szereg rozwiązań w tym zakresie, w większości z nich 120 punktom odpowiada 1 rok studiów na pierwszy stopień akademicki, przy czym 1 punkt kredytowy stanowi 10 godz. pracy, łącznie z pracą własną studenta.

Posiadaczom stopnia *bachelor* oferowane są specjalistyczne lub zawodowe studia podyplomowe, trwające zwykle rok. Absolwenci otrzymują zaświadczenie lub dyplom.

Wyższe stopnie akademickie (podyplomowe) otrzymuje się po ukończeniu dodatkowych studiów lub indywidualnej pracy badawczej, mogą one zawierać także obydwa elementy. Na poziomie *postgraduate* są przyznawane 2 rodzaje stopni: *master* i doktorat. Uniwersytety mogą również przyznawać wyższe stopnie honorowe (często doktoraty) wyróżniającym się osobom w życiu akademickim i publicznym lub osobom mającym szczególnie zasługi dla uniwersytetu, społeczności lokalnej lub krajowej.

Stopień *master* wymaga minimum roku studiów stacjonarnych (najczęściej 2 lata). Wyjątek stanowią uniwersytety Oxford i Cambridge, w których stopień *master of arts* (*MA*) jest oznaką "dojrzałości", a nie dodatkowych osiągnięć akademickich. Absolwenci tych uniwersytetów - posiadacze stopnia *bachelor of arts* (*BA*) - mogą się ubiegać o otrzymanie stopnia *master of arts* (*MA*) po wniesieniu odpowiedniej opłaty, bez potrzeby podejmowania dalszych studiów. Podanie może być złożone po upływie 7 lat od czasu immatrykulacji, w przypadku Oxfordu, a w przypadku Cambridge - po upływie 5 lat. Stopnie doktorskie są nadawane za obszernie opracowanie zwane pracą doktorską na podstawie zespołu publikacji z danego obszaru badań. Bez względu na dziedzinę, zwykle przyznaje się stopnie doktora filozofii (*PhD* lub w kilku uniwersytetach *Dphil*), z wyjątkiem kilku dziedzin specjalistycznych, jak np. muzyka, gdzie przyznaje się stopień doktora sztuk muzycznych (*doctor of musical arts*, *AmusD*). Studenci mogą się ubiegać o stypendium umożliwiające im pracę nad doktoratem przez okres 3 lat.

Mogą być przyznawane także wyższe doktoraty uczonym o ustalonej reputacji, często w uznaniu znacznego dorobku naukowego w postaci zespołu opublikowanych prac. Nazwy wyższych doktoratów zazwyczaj lepiej niż *PhD* odzwierciedlają dziedzinę zainteresowań ich posiadacza. Stosowane są takie nazwy jak *doctor of letters* (*DLitt*) i *doctor of sciences* (*DSc*).

PRACOWNICY AKADEMICKY

Stanowiska akademickie w szkolnictwie wyższym Wielkiej Brytanii różnią się między sobą w uniwersytetach "starych" i "nowych". W "starych" spotykane są następujące stanowiska akademickie: profesor, *reader*, starszy wykładowca, wykładowca B i wykładowca A, a ponadto w kilku przypadkach stanowisko wykładowcy asystenta. Pewne obowiązki dydaktyczne mogą posiadać także asystenci i studenci badawczy.

Promocja wykładowcy z kategorii A do B następuje na podstawie decyzji uczelni, wyrażonej w następstwie pozytywnej oceny nauczania i osiągnięć badawczych. Bardzo rzadko zdarza się odmowa promocji.

Starszy wykładowca i *reader* stanowią poziom promocji o takiej samej skali płac. We wszystkich uniwersytetach promowanie na stanowisko *readera* stanowi na-

grodę przede wszystkim za osiągnięcia badawcze, podczas gdy na stanowisko starszego wykładowcy awansuje się za osiągnięcia badawcze, dydaktyczne lub inne osiągnięcia, zwykle traktowane łącznie. Ostatnim etapem promocji w karierze akademickiej jest stanowisko profesora. Promocja na to stanowisko prawie zawsze dotyczy osób zajmujących stanowisko starszego wykładowcy lub *readera* i zwykle za wyróżniające się osiągnięcia w dziedzinie badań. Do stanowisk promocyjnych zalicza się także stanowiska kierownicze dziekana i kierownika departamentu, na które w większości "starych" uniwersytetów wybiera się na kadencję trwającą 1-3 lata.

W "nowych" uniwersytetach oraz innych szkołach wyższych nie będących uniwersytetami występują następujące stanowiska akademickie (od najwyższego do najniższego): profesor/kierownik departamentu, *reader*, główny wykładowca, wykładowca I i wykładowca II.

Najniższym stanowiskiem, na które odbywa się promocja, jest główny wykładowca. Podobnie jak w "starych" uniwersytetach tytuły profesora i *readera* są na ogół przyznawane na podstawie osiągnięć badawczych. Są to jednak wyłącznie tytuły honorowe, nie upoważniające do wyższego wynagrodzenia. Poza tymi tytułami, promocja w nowych uniwersytetach zazwyczaj jest dokonywana nie tyle na podstawie osobistych osiągnięć na poprzednim stanowisku (jak w "starych" uniwersytetach), ale poprzez powołanie na stanowisko związane z pełnieniem funkcji administracyjnych lub menedżerskich, np. kierownika departamentu lub dziekana. Stanowiska takie mogą być także otwarte dla kandydatów z zewnątrz. Wówczas powołanie na nie odbywa się w drodze konkursu, przy dużej konkurencji, zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej. Warto przy tym zauważyć, że niektóre uniwersytety przyznają tytuły honorowe profesora osobom piastującym stanowiska kierownicze.

WYMAGANIA NA STANOWISKA AKADEMICKIE

Nie ma ogólnokrajowych wymagań prawnych dotyczących kwalifikacji kandydatów pragnących rozpocząć karierę akademicką. Wyższe uczelnie są instytucjami autonomicznymi i same decydują o wymaganiach stawianych kandydatom na pracowników akademickich. Na każde stanowisko powołuje się metodą konkursową. Wymaganiem jest zwykle "dobry" pierwszy stopień akademicki w nauczanej dziedzinie (I lub II klasy). Najwyższe wymagania na stanowiska akademickie stawiają "stare" uniwersytety, w których stopień doktora (*PhD*) stał się normą w większości dyscyplin naukowych. W dalszym ciągu nie jest tak w "nowych" uniwersytetach.

Promocję na wyższe stanowisko uzyskuje się w konkursie otwartym, do którego mogą przystąpić zarówno kandydaci z danej uczelni, jak i z zewnątrz. Uczelnia może także, w dowód szacunku, niezależnie promować swoich wartościowych pracowników na wyższe stanowiska. Wspomniany wcześniej tytuł *reader* jest oznaką szacunku dla starszych nauczycieli akademickich i nie ma statusu hierarchicznego, ale pociąga za sobą przesunięcie w górę w punktacji na skali płac starszych wykładowców.

WARUNKI ZATRUDNIENIA

Nauczyciele akademicy nie są urzędnikami państwowymi, lecz pracownikami danej uczelni. Nie mają więc zagwarantowanego zatrudnienia na cały okres aktyw-

ności zawodowej. Do 1998 r. zwyczajowo, a w niektórych przypadkach na mocy kontraktów zatrudnienia, nauczyciele akademicy uniwersytetów posiadali *tenure*, czyli prawo pozostawania na swoim stanowisku do osiągnięcia wieku emerytalnego, pod warunkiem niezastąpienia podstaw do zwolnienia dyscyplinarnego. Ustawa o reformie edukacji z 1998 r. narzuca takie zapisy w statutach poszczególnych uczelni, które umożliwiają ich władzom zwolnienie nauczyciela akademickiego z powodu jego zbezczeszczenia.

W "starych" uniwersytetach kontrakty nauczycieli akademickich nie określają obowiązkowej liczby godzin w tygodniu. Wprawdzie szczegółowe treści kontraktów zatrudnienia różnią się pomiędzy uniwersytetami, ale wszystkie zawierają zapis o obowiązkach dydaktycznych i administracyjnych oraz prowadzeniu badań zgodnie z wymaganiami wicekanclerza uczelni. Za zgodą szefa departamentu, zaakceptowaną przez dyrektora instytutu, pracownicy akademicy mogą podjąć pracę zarobkową w innym departamencie lub poza uczelnią pod warunkiem, że nie będzie ona kolidowała z ich obowiązkami w uczelni, lecz je uzupełniać.

W przypadku "nowych" uniwersytetów i innych instytucji szkolnictwa wyższego istnieje uzgodniony kontrakt zatrudnienia nauczycieli akademickich, zawierający warunki zatrudnienia, które obejmują maksymalne obciążenie dydaktyczne w wysokości 550 godz. w roku (18 godz. tygodniowo). W niektórych uczelniach może być wymagana obecność w miejscu pracy również poza godzinami zajęć dydaktycznych. Ponadto, podobnie jak w "starych" uniwersytetach, pracownicy pragnący podjąć płatną pracę poza kontraktem z uczelnią muszą uzyskać zgodę. Przy wyrażaniu zgody oczekuje się, że dodatkowa praca będzie uzupełniać ich obowiązki dydaktyczne.

Pracownikom akademickim przysługuje urlop wypoczynkowy. O czasie trwania urlopu wypoczynkowego w "starych" uniwersytetach - do którego nie wlicza się świąt ustawowych oraz okresów, kiedy uczelnia jest zamknięta - decydują zainteresowane uniwersytety. W "nowych" uniwersytetach urlop wypoczynkowy wynosi 35 dni roboczych w roku.

Normalny wiek emerytalny to 65 lat, ale nauczyciele akademicy mogą ubiegać się o wcześniejszą emeryturę w wieku 60 lat.

PŁACE

Nauczyciele akademicy są opłacani zgodnie ze skalą płac przewidzianą na danym stanowisku. O miejscu na tej skali decydują kwalifikacje, doświadczenie, wiek i lata pracy. Dwa ostatnie elementy odgrywają rolę decydującą. Zakresy płac na poszczególnych stanowiskach są bardzo szerokie i, z wyjątkiem najwyższych poziomów, pracownicy co roku automatycznie awansują na skali płac. W nielicznych przypadkach odbywa się to na podstawie oceny dotychczasowych osiągnięć.

Brak precyzyjnych danych na temat faktycznych zarobków w szkolnictwie wyższym Wielkiej Brytanii. Początkowa płaca roczna na stanowisku wykładowcy w uniwersytetach od 1 lutego 2002 r. wynosi 22 522 funty (37 447 euro), a płaca maksymalna starszego wykładowcy - 41 732 funty (69 388 euro). Ocenia się, że płace profesorów wynoszą średnio 50 124 funty (83 341 euro) w "starych" uniwersytetach i 40 278 funtów (66 970 euro) w "nowych". Ostatnie dane dotyczą roku akademickiego 1999/2000. Warto zauważyć, że płace profesorów w London Business School są najwyższe w Wielkiej Brytanii i

wynoszą średnio 81 607 funtów (135 688 euro) rocznie.

CIAŁA POŚREDNIE, KONSULTACYJNE I DORADCZE

W ramach rządu szkolnictwo wyższe nadzoruje Departament Edukacji Dalszej i Wyższej, Szkolenia i Zatrudnienia (DHFETE). W ramach tego departamentu Wydział Edukacji Wyższej i Dalszej odpowiada przede wszystkim za politykę, planowanie, finansowanie i administrację edukacji wyższej i dalszej. Funkcję doradczą w tym zakresie pełni Rada Szkolnictwa Wyższego Irlandii Północnej.

Sprawami finansowania szkolnictwa wyższego zajmują się odpowiednie rady finansowania szkolnictwa wyższego Anglii i Walii, w skład których wchodzi przedstawiciele biznesu, przemysłu, organizacji zawodowych i władz lokalnych, jak również osoby ze szkolnictwa wyższego. Członków tych rad powołuje sekretarz stanu. W przypadku Irlandii Północnej skład rady odzwierciedla interesy krajowe, akademickie i badawcze, a także interesy biznesu i społeczności lokalnej.

Odpowiednikiem konferencji rektorów jest stowarzyszenie noszące nazwę Uniwersytety Zjednoczonego Królestwa. Pełni ono rolę konsultacyjną i doradczą, nie posiadając jednak żadnego umocowania prawnego w ustawodawstwie o szkolnictwie wyższym. Utrzymuje się z corocznych składek wpłacanych przez uniwersytety członkowskie.

W szkolnictwie wyższym Wielkiej Brytanii (z wyjątkiem Szkocji) istnieją trzy związki zawodowe uznane przez rząd i pracodawców za partnerów w negocjacjach warunków zatrudnienia i pracy. Są to: Stowarzyszenie Nauczycieli Uniwersyteckich (AUT), Związek Wykładowców Uniwersytetów i Kolegiów (NATFHE) oraz Unison, którego członkami są pracownicy pomocniczy uniwersyte-
tów.

FINANSOWANIE

Wyższe uczelnie Wielkiej Brytanii otrzymują środki finansowe zarówno ze źródeł publicznych, jak i prywatnych. Fundusze rządowe, w formie grantu blokowego, są przyznawane na wsparcie działalności dydaktycznej, badawczej oraz innej działalności związanej z nauczaniem i badaniami. Od roku akademickiego 1998/99 obowiązuje nowy system finansowania, w którym wysokość przydzielonych środków zależy od tzw. zredukowanej liczby studentów i kosztowności kształcenia studenta na danym kierunku, przy czym kierunki studiów podzielono na 4 grupy. Poza współczynnikami wagowymi, zależnymi od przyporządkowania do danej grupy kosztowej, stosowane są dalsze współczynniki wagowe związane bezpośrednio z uczelnią, np. uwzględniane są dodatkowe koszty związane ze studiami niestacjonarnymi lub studentami dorosłymi, bądź też lokalizacją uczelni (w mniejszym mieście czy w Londynie).

Czesne płacone przez studentów stanowi drugie co do ważności źródło finansowania szkolnictwa wyższego. Uczelnie mają swobodę w ustalaniu wysokości czesnego, z tym że dla studentów z krajów UE nie może ono przekraczać maksymalnej wartości ustalonej przez sekretarza stanu ds. edukacji i zatrudnienia.

Finansowaniem badań naukowych w szkołach wyższych, poza ciałami finansującymi działalność dydaktyczną, zajmują się różne specjalistyczne rady badawcze. Zgodnie z danymi OECD, bezpośrednie wydatki państwa na szkoły wyższe wyniosły 0,7 proc. PKB w 1997 r., natomiast całkowite wydatki, zarówno ze źródeł publicznych, jak i prywatnych - z uwzględnieniem środków międzynarodowych i publicznych subsydiów do gospodarstw domowych - wyniosły 1,3 proc. PKB. Dane te nie uwzględniają opłat studenckich za nauczanie wprowadzonych w późniejszym okresie. Wobec czego obecne łączne wydatki powinny być wyższe.

Ryszard Mosakowski

*) Dr Ryszard Mosakowski jest adiunktem Politechniki Gdańskiej i wiceprzewodniczącym Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność" oraz członkiem Rady Europejskiej Education International.

*****

Duży zastrzyk środków finansowych dla szkolnictwa wyższego w Wielkiej Brytanii

Rząd Brytyjski zwiększy finansowanie uniwersytetów w Wielkiej Brytanii o 2,3 mld funtów przez najbliższe 3 lata. Informacje szczegółowe na ten temat zostały ujawnione w Białej Księdze w zeszłym tygodniu, z których wynika, że wydatki na szkolnictwo wyższe wzrosną z 7,6 mld funtów obecnie do 9,9 mld funtów w roku 2005-06. Ogłoszono także plany "rozwinięcia" szkolnictwa wyższego i dalszej koncentracji finansowania badań wprowadzając nową 6 gwiazdkową klasyfikację departamentów prowadzących badania na poziomie światowym. Biała Księga przewiduje grupę elitarnych instytucji badawczych, czołowych uniwersytetów badawczych prowadzących badania i nauczanie, szereg instytucji koncentrujących się głównie na nauczaniu, grupę byłych kolegiów, które uzyskały status uniwersytetu, ale tylko do nauczania na poziomie "undergraduate". Premier brytyjski Tony Blair poinformował, że pragnie aby część pakietu finansowego wykorzystano dla zwiększenia płac nauczycieli akademickich.

Na forum krajowym Labour Party w dniu 1 grudnia 2002 r. Tony Blair powiedział, że wykładowcy uniwersyteccy są prawdopodobnie najgorzej opłacanymi pracownikami w sektorze publicznym.

Powyższy tekst został zamieszczony w "AUS Tertiary Update" Vol. 6 No. 1, 30 January 2003. "AUS Tertiary Update" jest ukazującą się co tydzień gazetką internetową związku zawodowego szkolnictwa wyższego Nowej Zelandii.

Tłumaczył
Ryszard Mosakowski

*****

“Wiadomości KSN” Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ *“Solidarność”*

Redaguje zespół: *Maria Wesołowska, Janusz Sobieszkański, Krzysztof Schmidt-Szałowski*

opracowanie techniczne: *Elżbieta Smorzewska*

Adres redakcji: *Krajowa Sekcja Nauki NSZZ “Solidarność”*

ul. Waryńskiego 12, A 221, 00-631 WARSZAWA

tel/fax (0-22) 825 73 63, tel.(0-22) 660 98 78, kom. 0 603 123 438

e-mail:

KSN@interia.pl

<http://www.solidarnosc.org.pl/~ksn>